

VYŠETROVACIE METÓDY

zamerané na pacientov liečených
peritoneálnou dialýzou

Edukačná prednáška

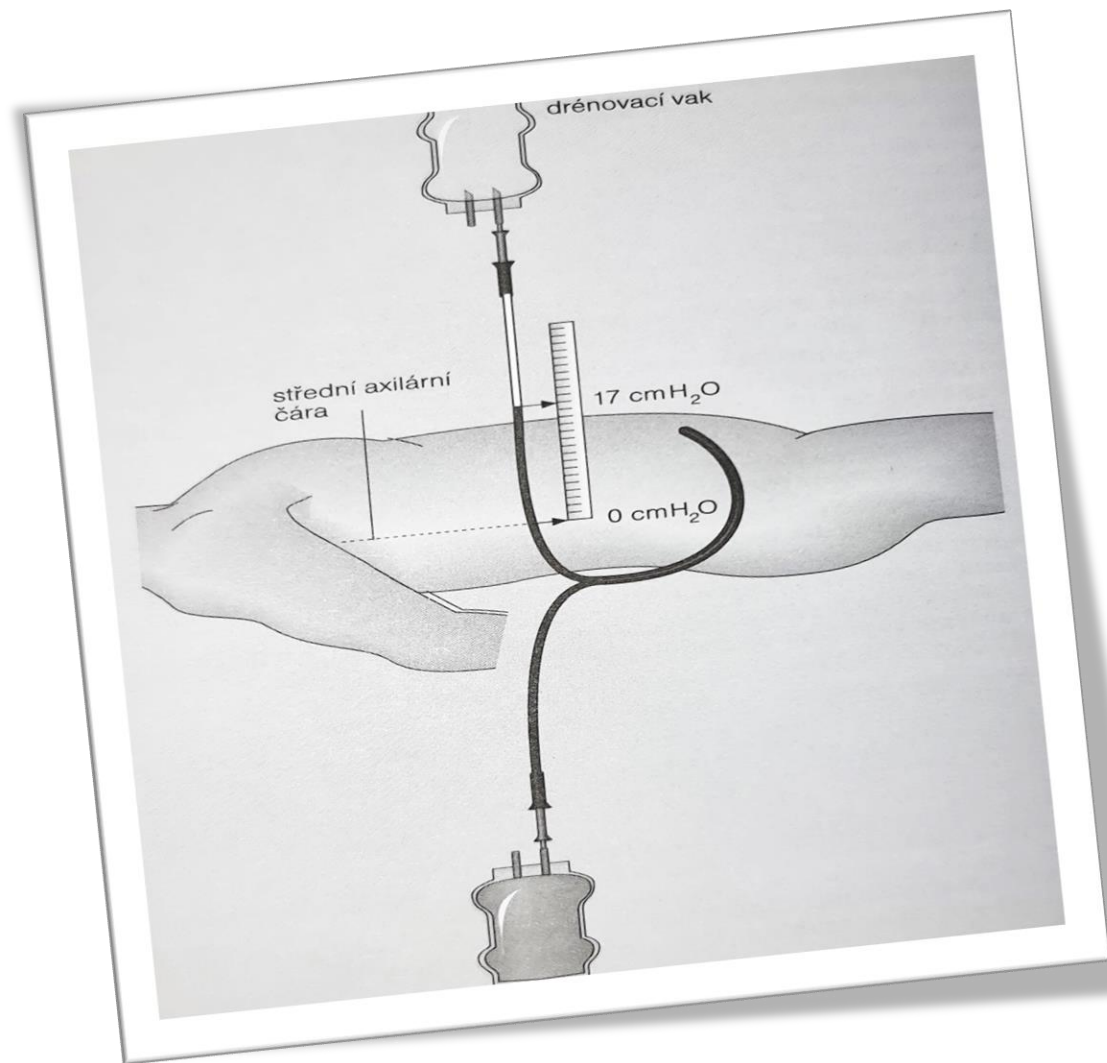
Ľubomír Polaščín

B. Braun Avitum Bratislava

Vyšetrovacie metódy zamerané na pacientov liečených peritoneálnou dialýzou (VMPPD)

- A. Inštrumentálne vyšetrovacie metódy:
  - 1. **Meranie intraperitoneálneho tlaku.**
- B. RTG = Röntgenové vyšetrovacie metódy:
  - 1. **Natívna röntgenová snímka brucha (NSB).**
  - 2. **Natívna röntgenová snímka hrudníka.**
  - 3. **Scintigrafia.**
  - 4. **Peritoneografia.**
- C. USG = Ultrazvukové (ultrasonografické, sonografické) vyšetrovacie metódy:
  - 1. **Ultrazvukové meranie dolnej dutej žily.**
  - 2. **Ultrazvukové hodnotenie podkožného (subkutánneho) priebehu peritoneálneho dialyzačného katétra (PerDiaK-a).**
  - 3. **Ultrazvukové vyšetrenie tekutiny v pleurálnej / pohrudničnej dutine = fluidothoraxu.**

peritoneálne dialyzovaného pacienta
[PerDiaP-a]

Metódy merania intraperitoneálneho tlaku

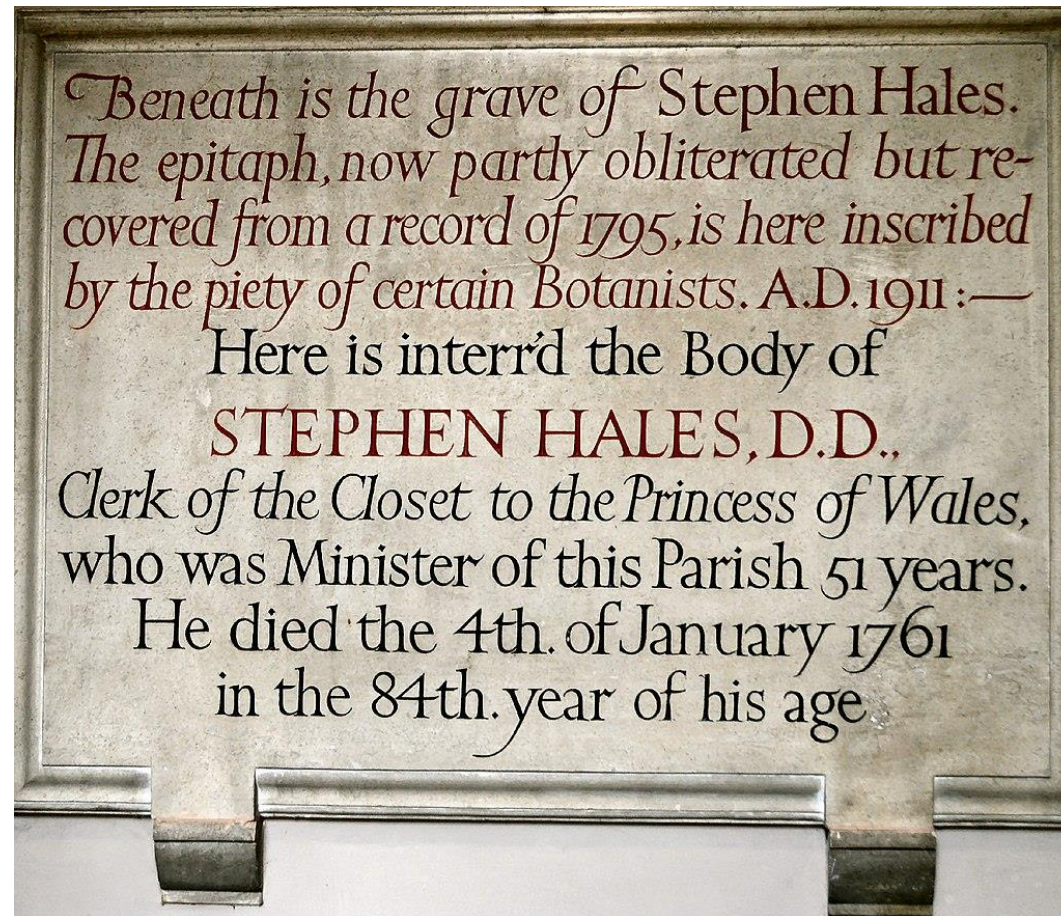
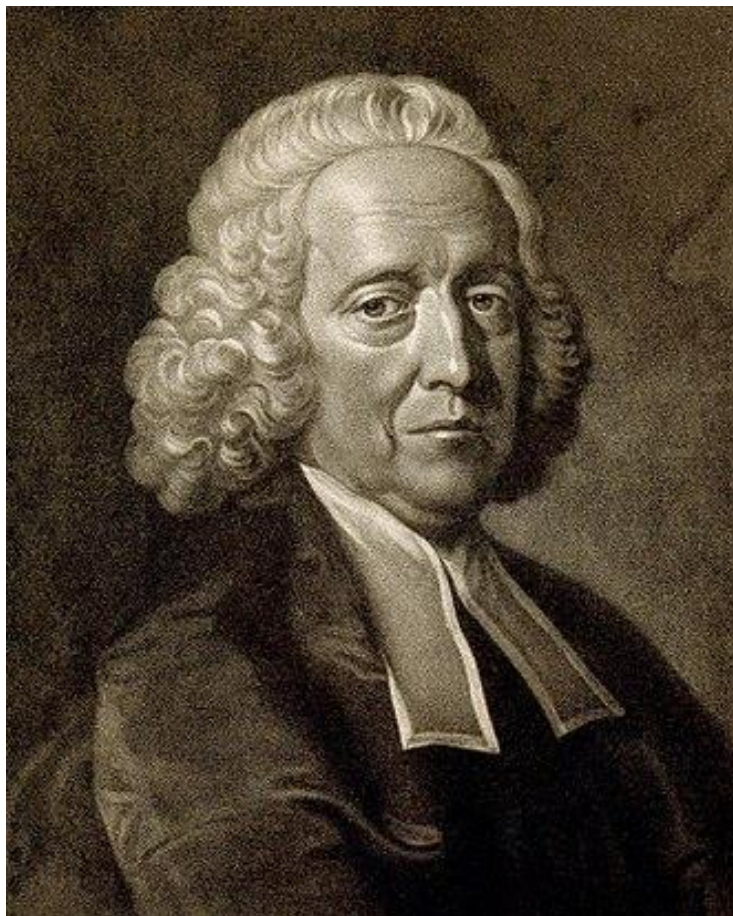
A. **Nepriame** metódy merania intraperitoneálneho tlaku.

- *Intravezikálny* tlak v močovom mechúri po zavedení močového katétra.
- *Intragastrický* tlak v žalúdku po zavedení nazogastrickej sondy.

B. **Priame** metódy merania intraperitoneálneho tlaku.

- Trvalý peritoneálny prístup u pacientov liečených peritoneálnou dialýzou – *peritoneálny dialyzačný katéter (PerDiaK)*.

Stephen Hales, v roku 1774

Normálne hodnoty intraperitoneálneho tlaku

IPP

[Intraperitoneal Pressure]

12 ± 2 cmH₂O

(1,2 ± 0,2 kPa)

Po napustení 2000 mL dialyzačného roztoku do peritoneálnej dutiny.

Pohlavie. Vek. Telesný povrch. BMI. IPV.

Meranie intraperitoneálneho tlaku

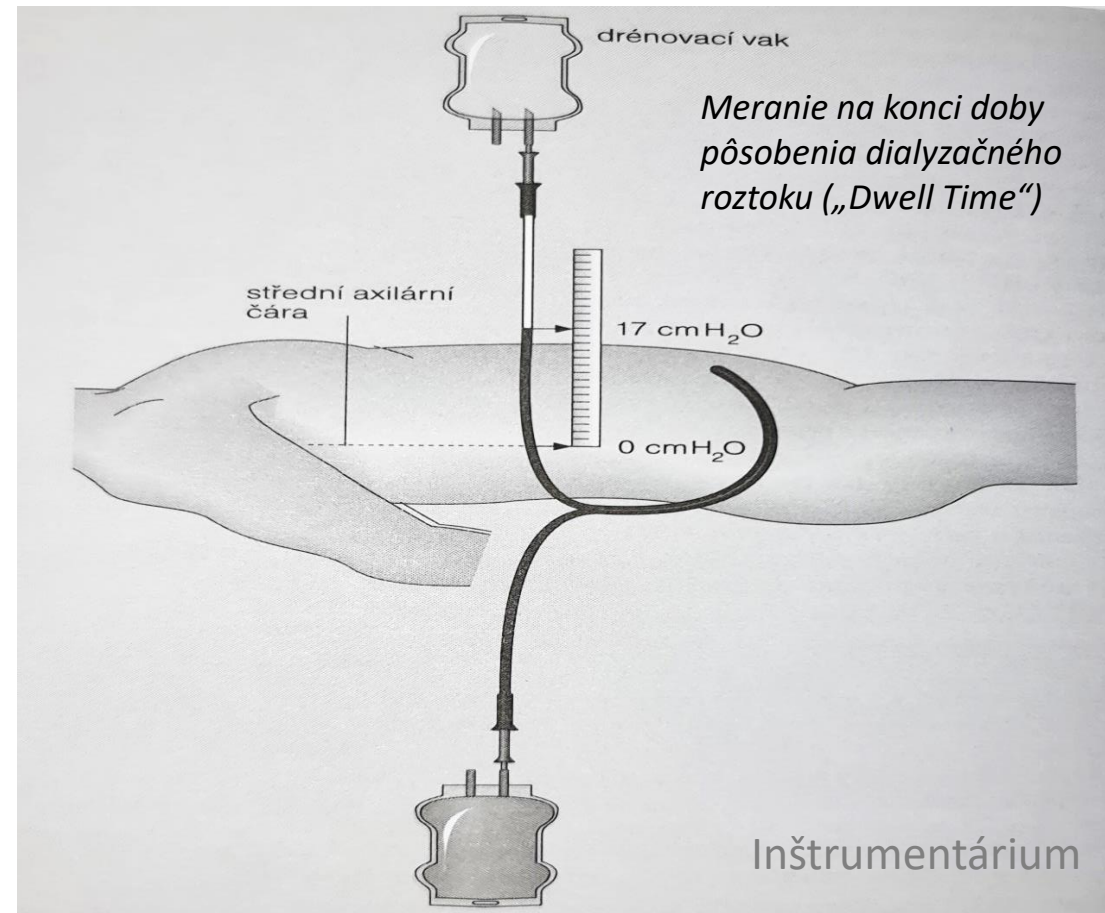
IPP

[Intraperitoneal Pressure]

< 18 cmH₂O

(1,76 kPa)

Najvyšší po implantácii PerDiaK-a a následne sa postupne znižuje.

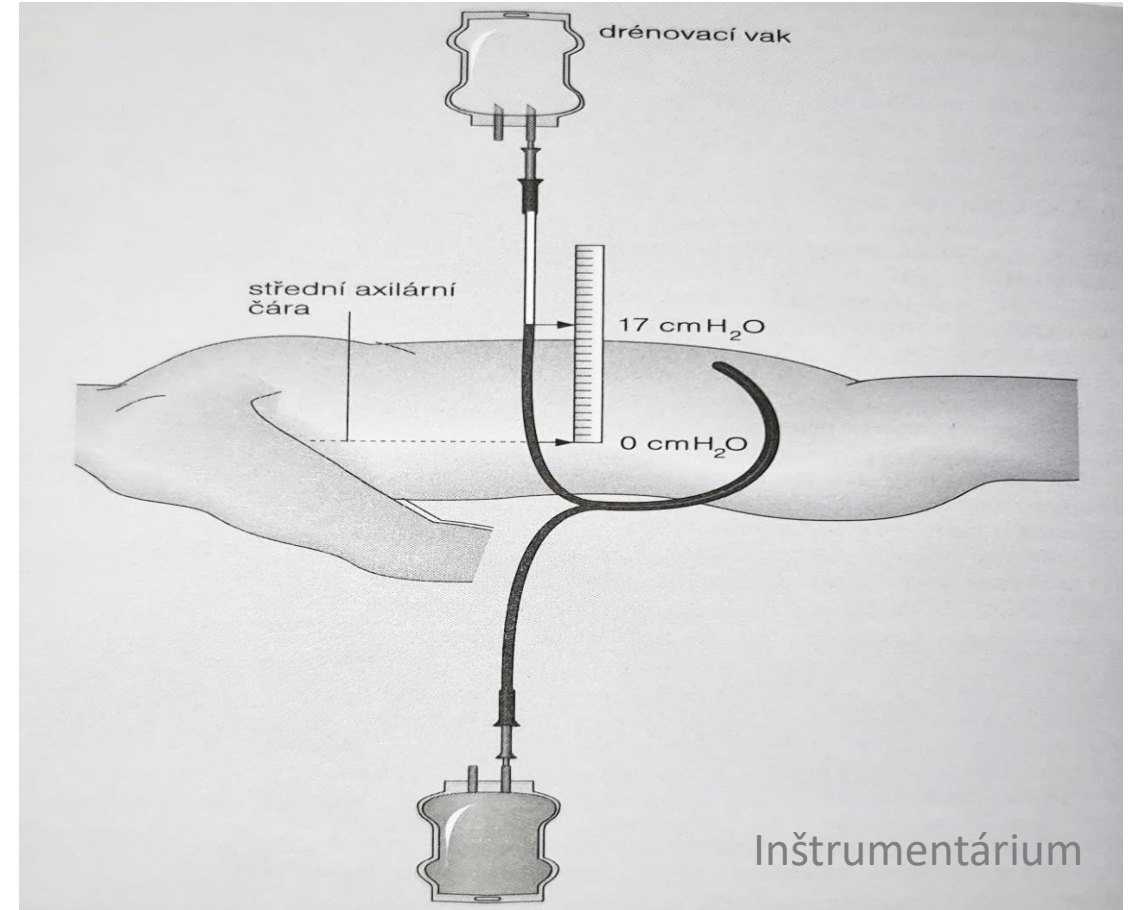

Kolísanie IPP o 2 – 4 cmH_2O medzi inspíriom a expíriom

$$IPP = \frac{IPP_{\text{inspírium}} + IPP_{\text{expírium}}}{2}$$

Závislosť IPP na **BMI** = Body Mass Index) [kg/m^2].

$$BMI = \frac{\text{hmotnosť v kilogramoch}}{\text{výška v metroch}^2}$$

Dôsledky vysokého IPP

[Adekvátny, resp. maximálny IPP je $< 18 \text{ cmH}_2\text{O}$ (1,76 kPa).]

Znižovanie čistej ultrafiltrácie (UF).

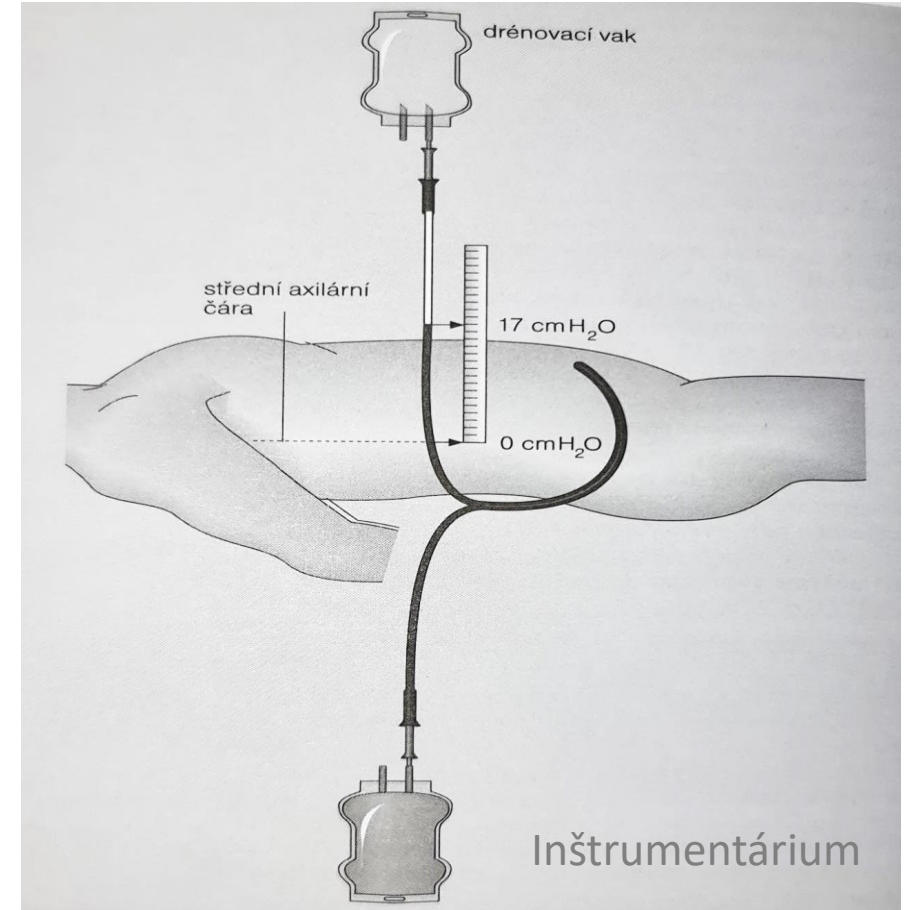
Zvyšovanie lymfatickej rezorpcie.

Príklad:

Pri IPP $22 \text{ cmH}_2\text{O}$ (2,06 kPa)

*Zníženie vitálnej kapacity pľúc o **9 – 20 %**.*

*Zníženie pľúcnej compliance (poddajnosti pľúc) na **50 %** (polovicu pôvodnej hodnoty).*

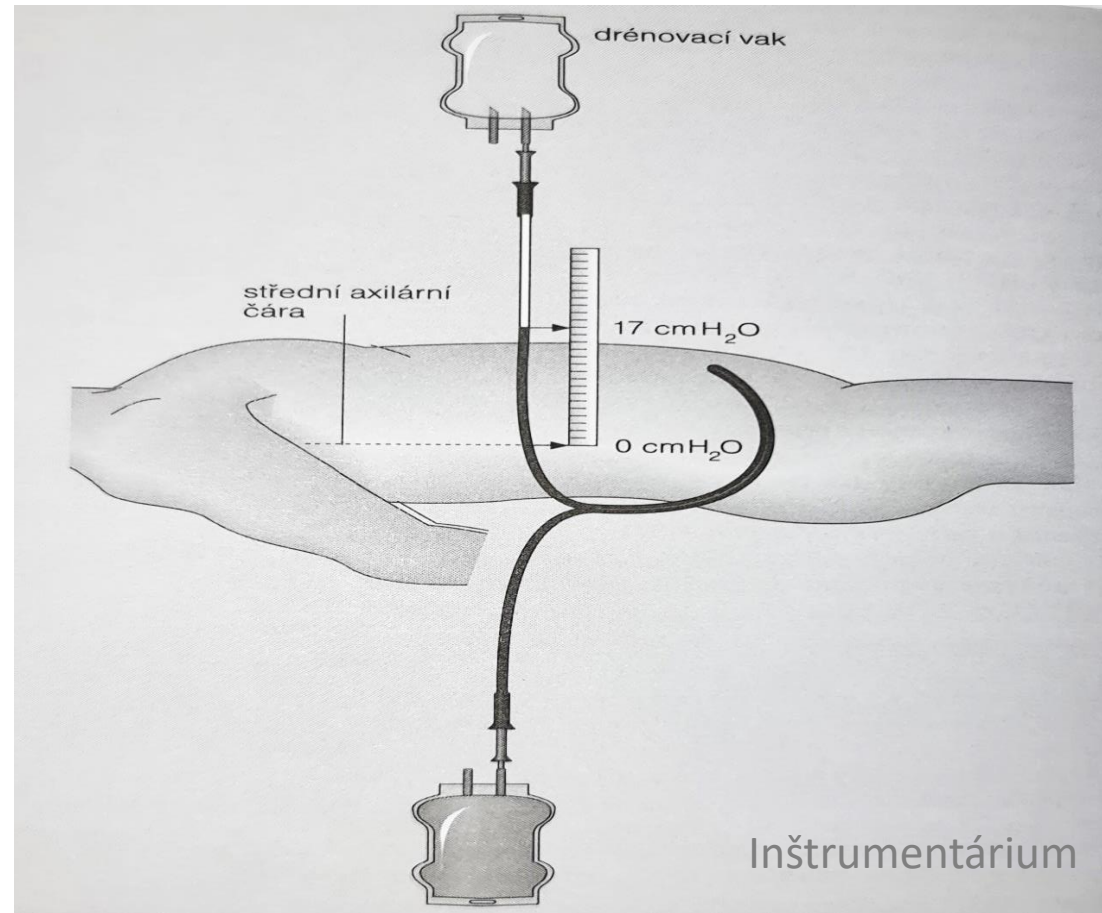

Stanovenie optimálneho plniaceho objemu pre pacientov liečených APD

APD = Automatizovaná peritoneálna dialýza; IPV = intraperitoneálny objem vypustený z brušnej dutiny [mL]; IPP = Intraperitoneálny tlak [cmH₂O]; BMI = Body Mass Index [kg/m²]

$$\text{IPP} = (\text{IPV} \times 0,00203) + \text{BMI} \times 0,4948) - 2,54$$

*Odvožené na základe merania IPP 150 pacientov autora **MUDr. Ondrej Remeš**, 1. interná klinika FNKV (Fakultní nemocnice Královské Vinohrady) v Prahe 10.*

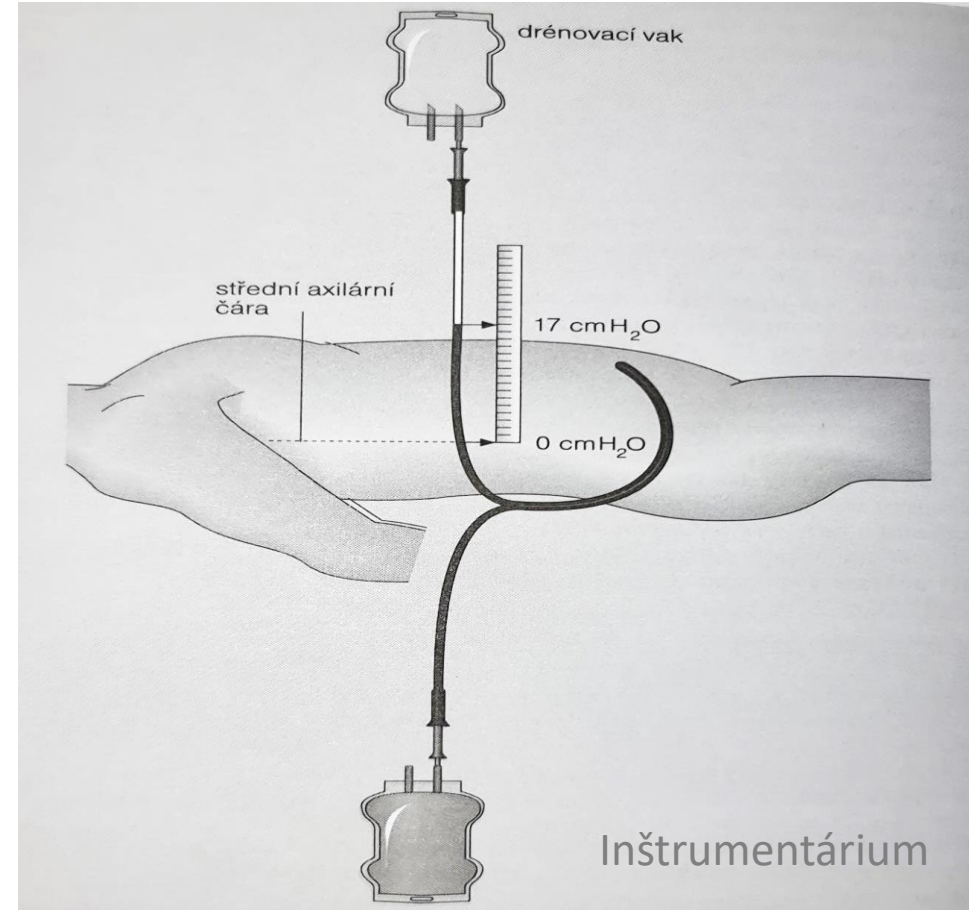
Optimálny IPV u pacientov liečených APD

$$IPP = (IPV \times 0,00203) + BMI \times 0,4948) - 2,54$$

$$IPP = 18 \text{ cmH}_2\text{O} = 1,76 \text{ kPa}$$

$$IPV = \frac{18 - (BMI \times 0,4948) + 2,54}{0,00203}$$

$$IPV = \frac{-0,4948 \times BMI + 20,54}{0,00203}$$

Röntgenové

Vyššetrenia

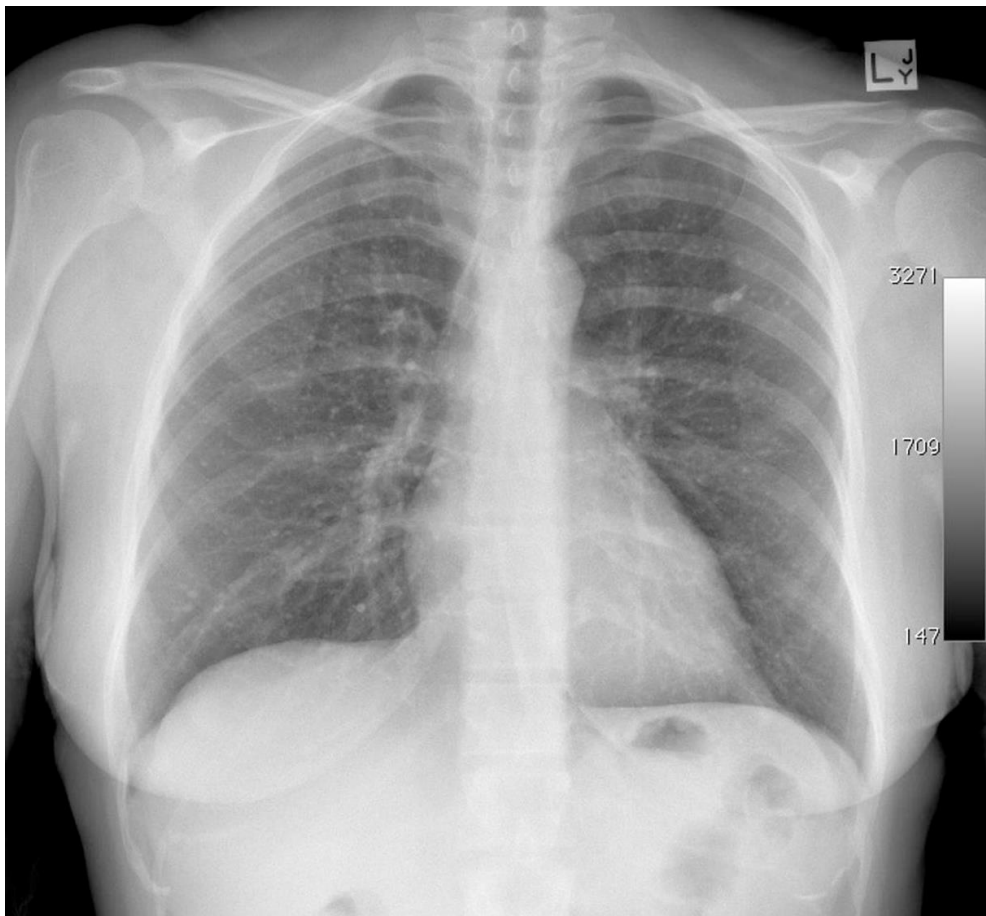
peritoneálne dialyzovaného pacienta
[PerDiaP-a]

Natívna röntgenová snímka brucha (NSB)

- Dislokácia PerDiaK-a
  - 2 projekcie
    - AP (anteroposteriórna), resp. PA (posteroanteriórna)
    - Bočná (laterálna)
      - [pravá bočná, ľavá bočná]
  - Hodnotenie aktuálnej pozície PerDiaK-a
  - Hodnotenie efektivity vykonaných opatrení pri zistenej dislokácii PerDiaK-a

Projekcie RTG snímok hrudníka

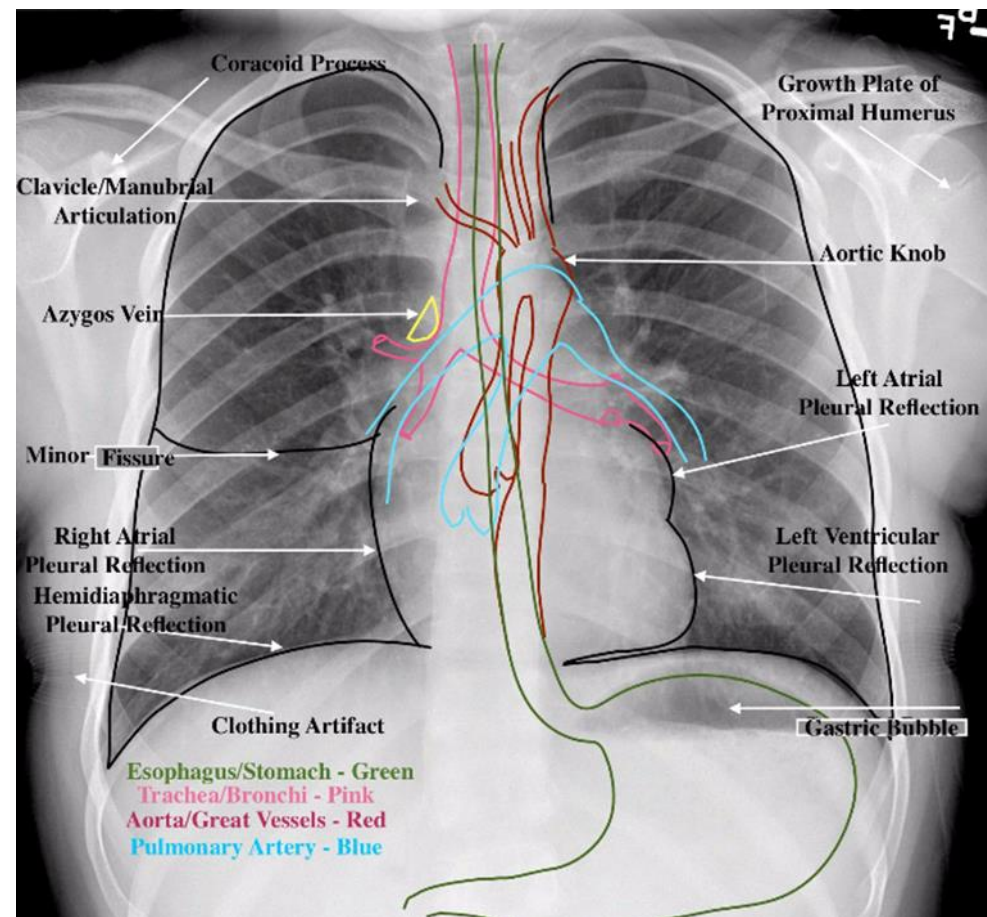
PA projekcia (posteroanteriorna)

Bočna projekcia (laterálna)

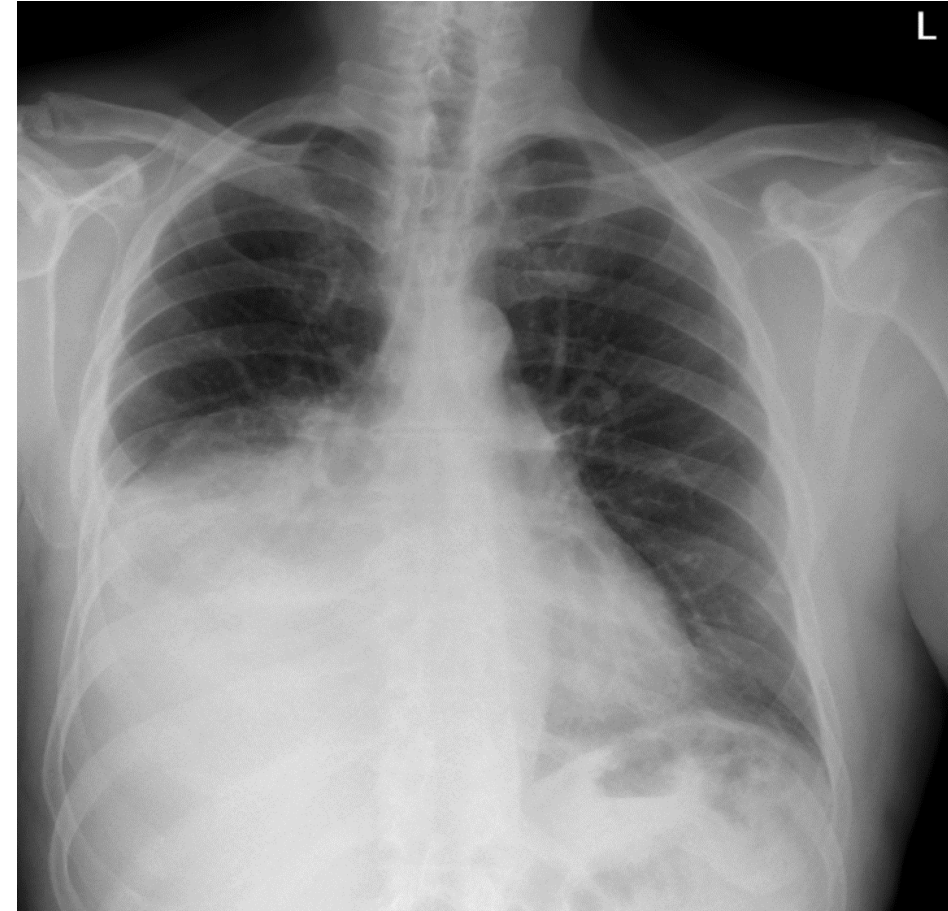
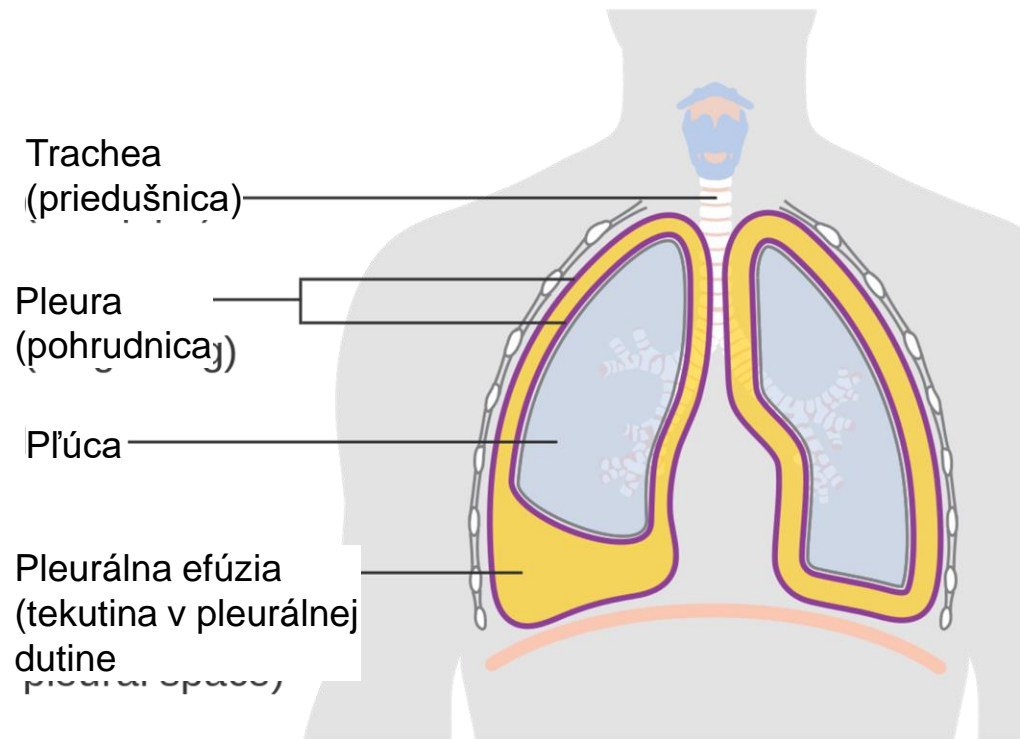
Natívna röntgenová snímka hrudníka

- Fluidothorax – prítomnosť tekutiny v pohrudničnej dutine
  - Únik („Leak“) dialyzátu z peritoneálnej dutiny do pohrudničnej dutiny
- Mediastinálny únik dialyzátu
- Hyperhydratácia
- Stáza v malom obehu, maloobehová stáza

Fluidothorax

(Pleurálna efúzia, Tekutina v pohrudničnej / pleurálnej dutine)

Scintigrafia

Hlavné indikácie:

- Únik dialyzátu mimo brušnú dutinu („Leak“)
  - Hrudná dutina.
  - Genitálie.
- Porucha vypúšťania.

Vhodné pri alergii na kontrastné látky, keď nie je možné vykonať peritoneografiu.

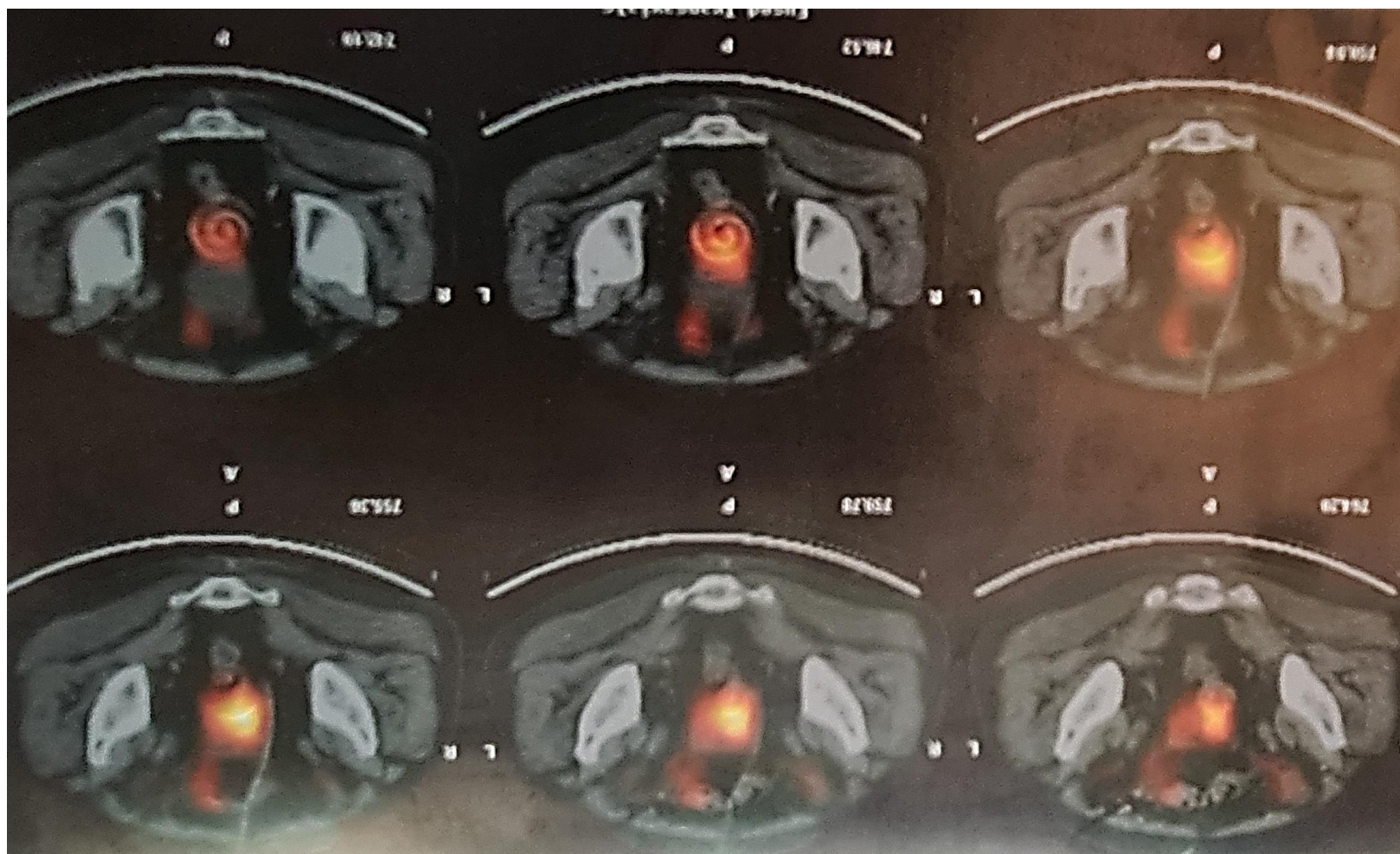
⁹⁹Tc-albumín

(albumín značený technéciom 99)
1 – 5 mCi na 0,5 – 2 L dialyzačného roztoku

4 projekcie: predná, zadná, bočná, šikmá.

1. Úvodné snímkovanie.
2. Zmeny polohy a chôdza 10 – 15 minút.
3. Opakovanie snímkovania.
4. Vypustenie.
5. Posledná séria snímkovania

Scintigrafický obraz peritoneálnej dutiny

Upravené podľa zdroja: REMEŠ Ondrej, BEDNÁŘOVÁ, Vladimíra: Vyšetřovací metody určené pro pacienty léčené peritoneální dialýzou.
In: BEDNÁŘOVÁ, V., DUSILOVÁ SULKOVÁ, S. a kol.: Peritoneální dialýza. 2. rozšířené vydání, Jessenius Maxdorf 2007. s. 203 – 209.

Peritoneografia

Napustenie dialyzačného roztoku s röntgen-kontrastnou látkou do peritoneálnej dutiny.

1. RTG snímky
2. CT snímky

Nízkoosmolárna, nefrotropná, rozpustná vo vode.

Iomeron 300 (jomeprol) 100 mL
do 2 L dialyzačného roztoku

Ultravist 300 (jopromid)

Hlavné indikácie:

- Porucha vypúšťania.
- Podozrenie na únik dialyzačného roztoku.
  - Mimo brušnú dutinu.
  - Vnútorne hernie.
  - Do brušnej steny.
- Prítomnosť zrastov v brušnej dutine.

Peritoneografia – priebeh vyšetrenia

Metodika:

1. Napustenie.
2. Snímkovanie a Valsalvov manéver.
3. Voľný pohyb pacienta.
4. Vypustenie po 60 minútach.
  - Po 4 hodinách pri odozrení na únik do retroperitonea, mediastína, hrudníka.
5. Snímkovanie

Protialergická príprava nutná.

Bez rizika poškodenia obličiek.

Kontraindikácie CT vyšetrenia:

- Klaustrofóbia.
- Gravidita.

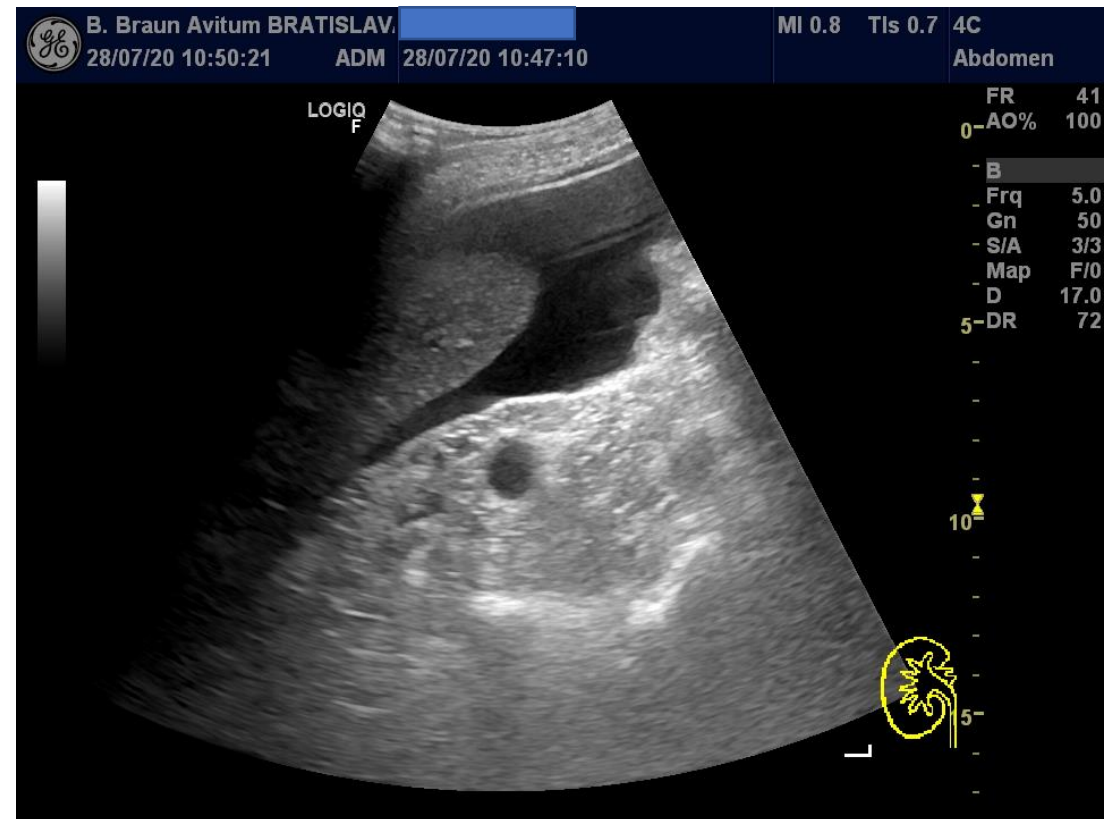
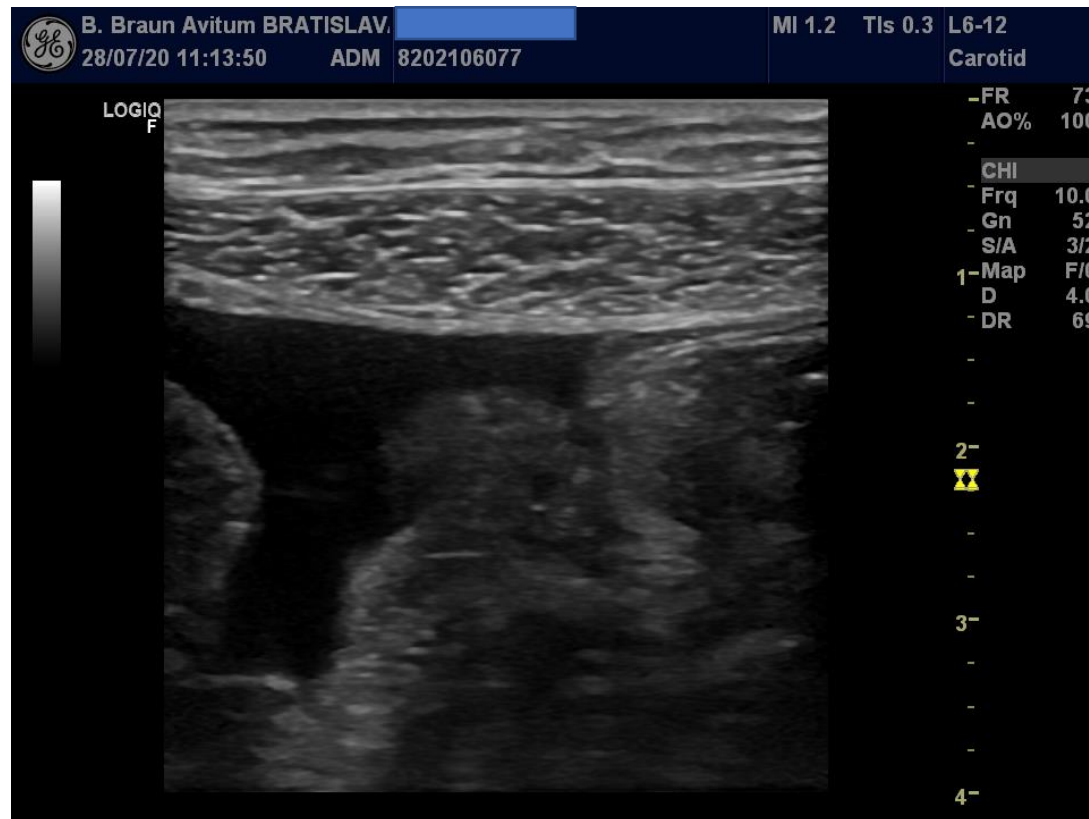
Relatívna KI: Alergia na kontrastnú látku.

Ultrazvukové

Výšetrenia

Peritoneálne dialyzovaný pacient (PerDiaP) Ultrasonografické zobrazenie brušnej dutiny

Morisonove vrecko [Morison's pouch] a PerDiaP

Morisonove vrecko (puzdro, vak) je oblasť medzi pečeňou a pravou obličkou.

Nazýva sa aj **hepatorenálny výklenok** alebo **pravý subhepatálny priestor**.

Potenciálny priestor, ktorý sa môže otvoriť, keď do tejto oblasti vnikne tekutina alebo krv. Za normálnych fyziologických okolností medzi pečeňou a pravou obličkou *nie je medzera*.

Prítomnosť Morisonovho vrecka sa pri ultrazvukovom vyšetrení brucha využíva ako *pomoc pri diagnostikovaní stavov*, ktoré spôsobujú hromadenie tekutín v bruchu.

Morisonove vrecko sa nachádza medzi hornou časťou pravej obličky a zadnou pravou časťou pečene, kde sa opiera o **peritoneum**.

Pobrušnica je membrána, ktorá takpovediac lemuje brušnú dutinu.

Má dve vrstvy.

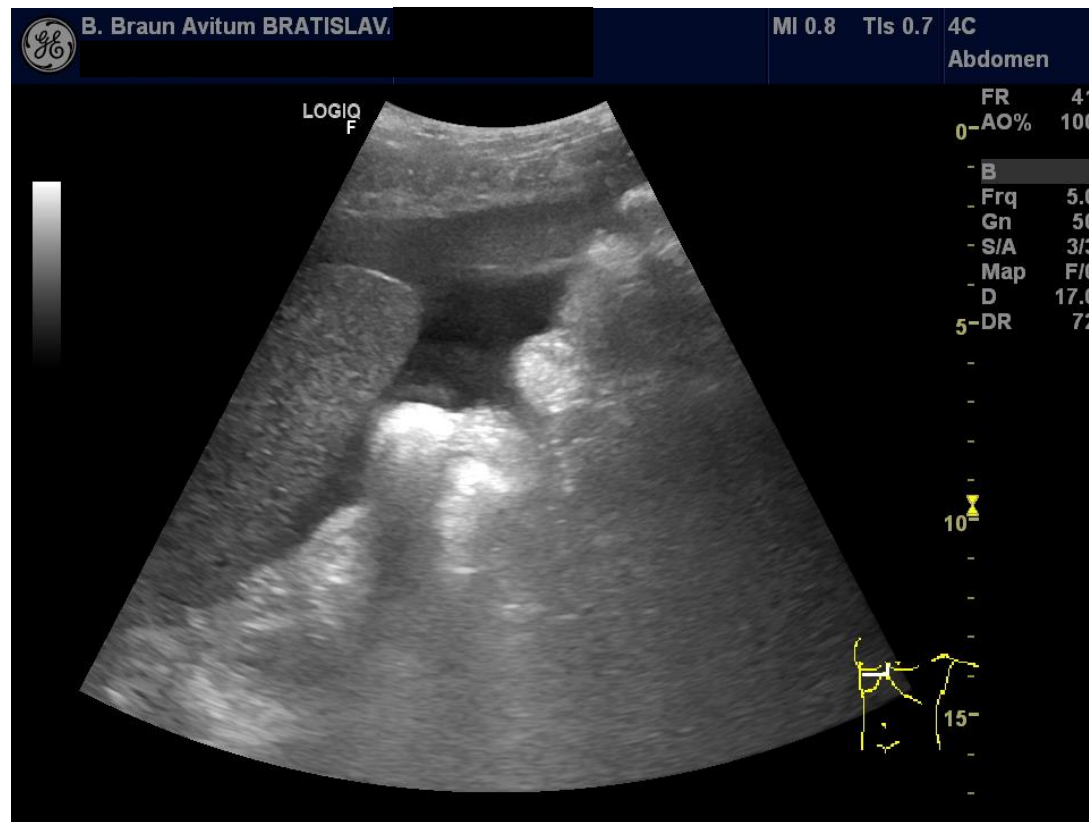
Vonkajšia vrstva, **parietálna pobrušnica**, je prichytená k brušnej stene.

Vnútorňá vrstva, **viscerálna pobrušnica**, obklopuje orgány v bruchu, vrátane tenkého čreva, žalúdka, pečene a hrubého čreva.

Medzi týmito dvoma vrstvami existuje potenciálny priestor nazývaný **peritoneálna dutina**.

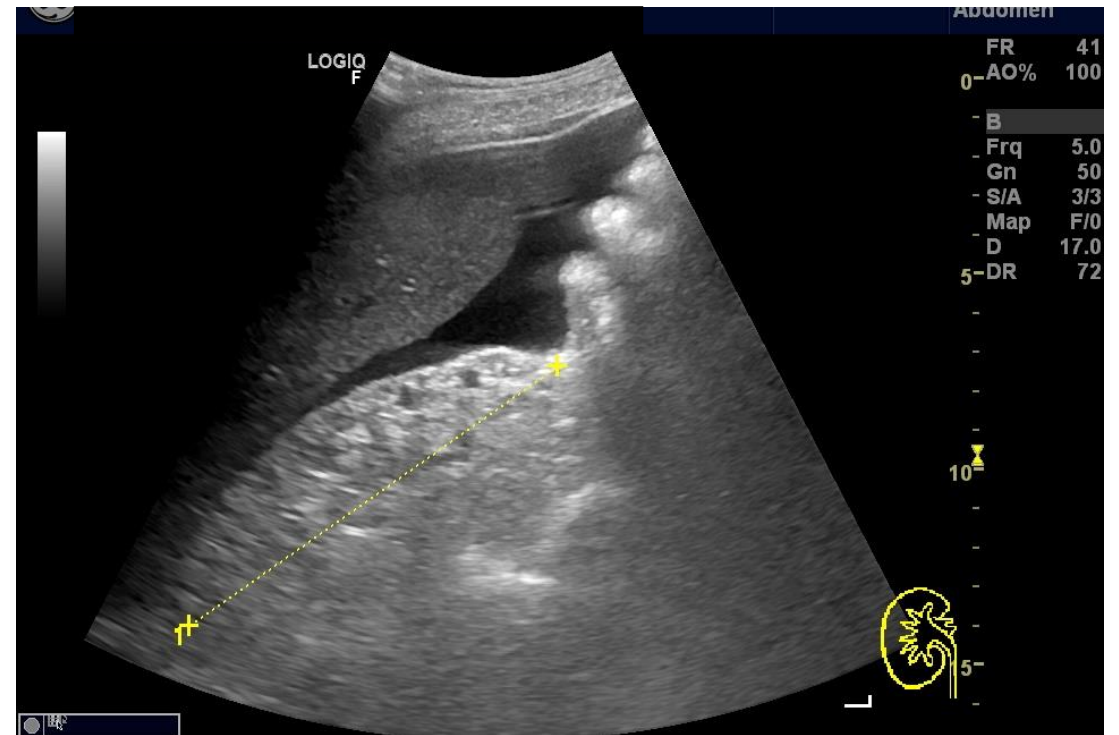
Morisonove vrecko sa objaví iba vtedy, keď je v bruchu tekutina navyše = patologické stavy a/alebo aj prítomnosť dialyzátu v peritoneálnej dutine.

Brušná dutina PerDiaP-a, peritoneálna dutina, Morisonove vrecko

Morisonove vrecko PerDiaP-a, AD PKD - Pravá ľadvina PerDiaP-a

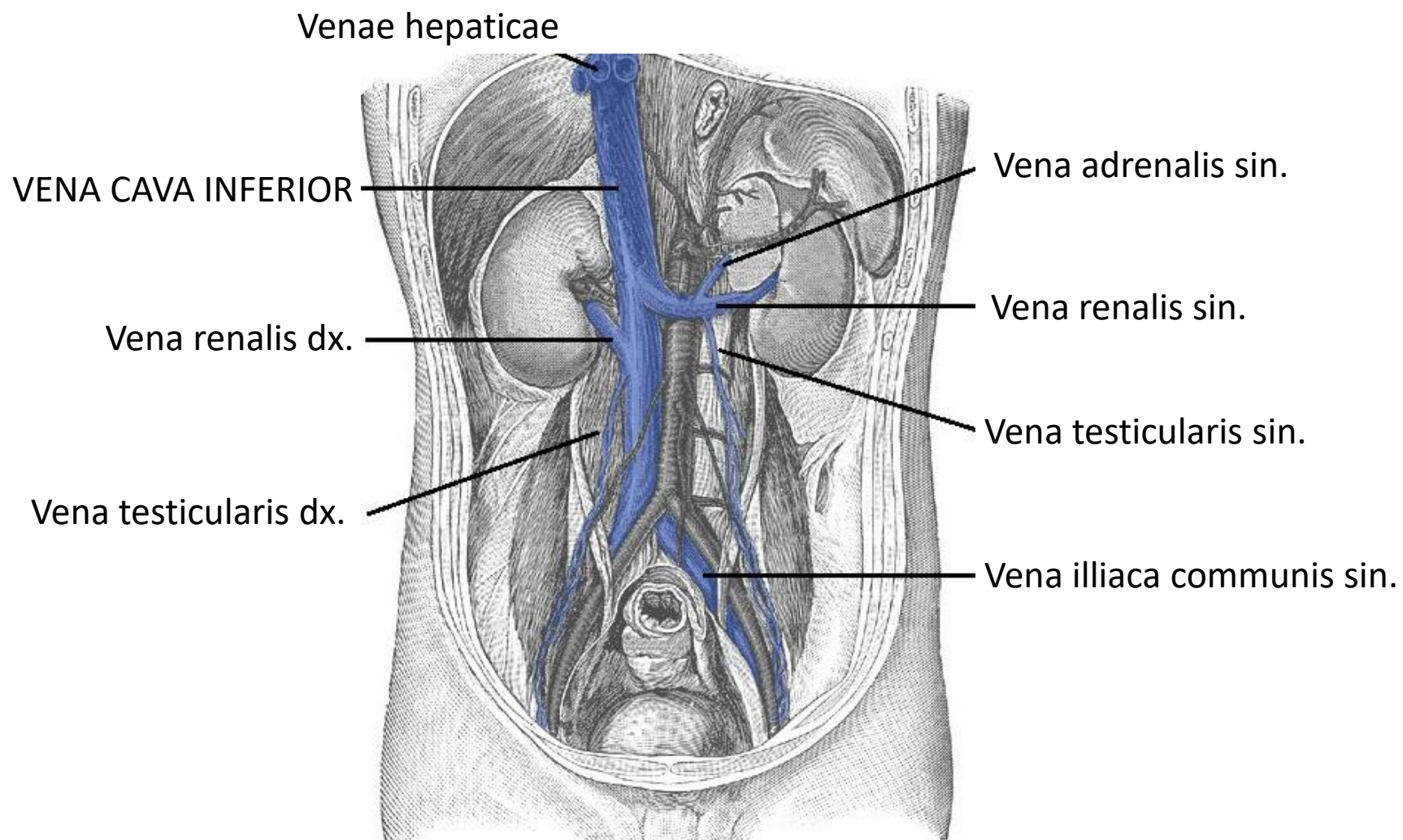

Vena Cava Inferior (VCI)
v ultrasonografickom zobrazení

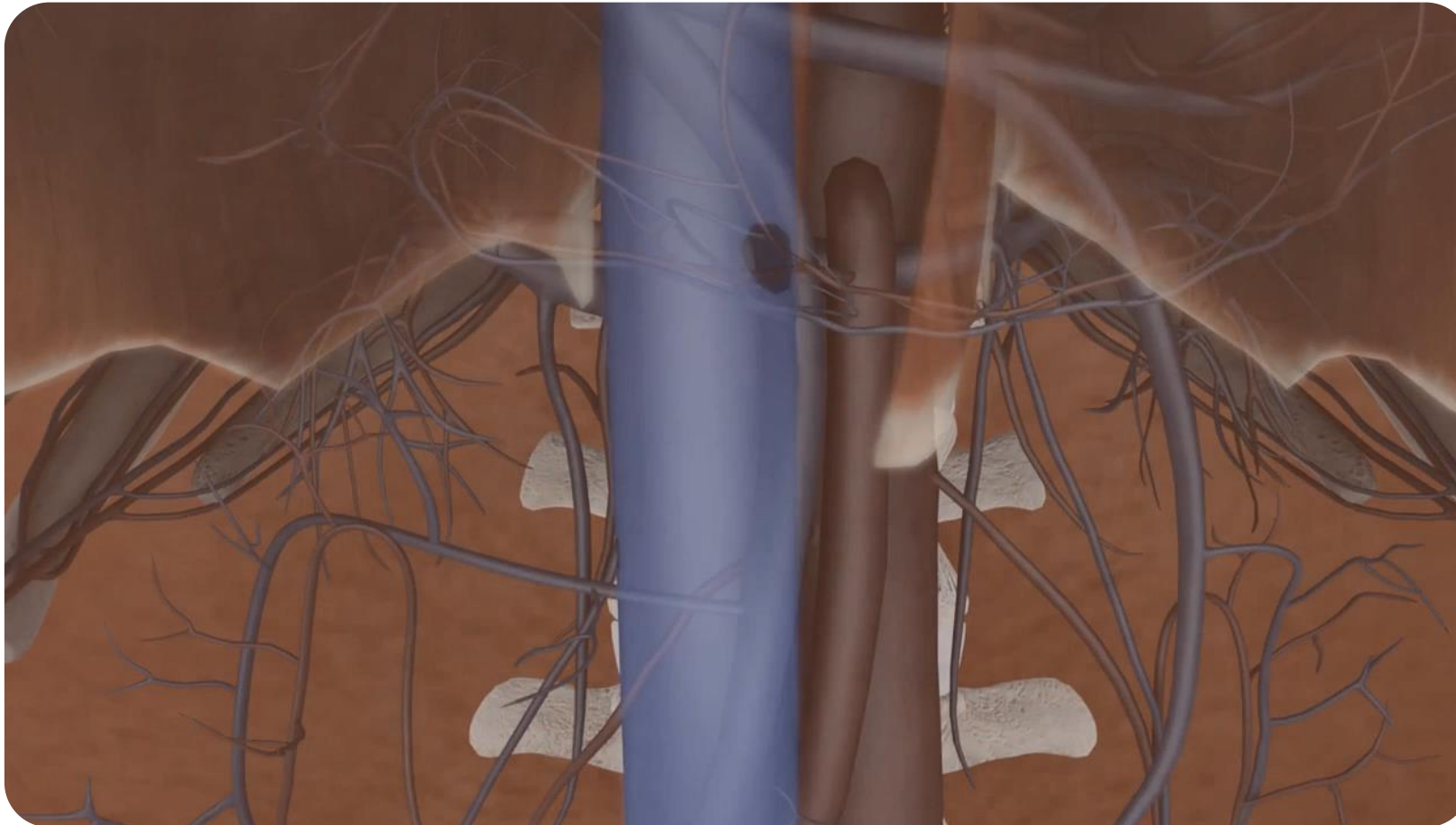

Dolná dutá žila (DDŽ)
v ultrazvukovom obraze

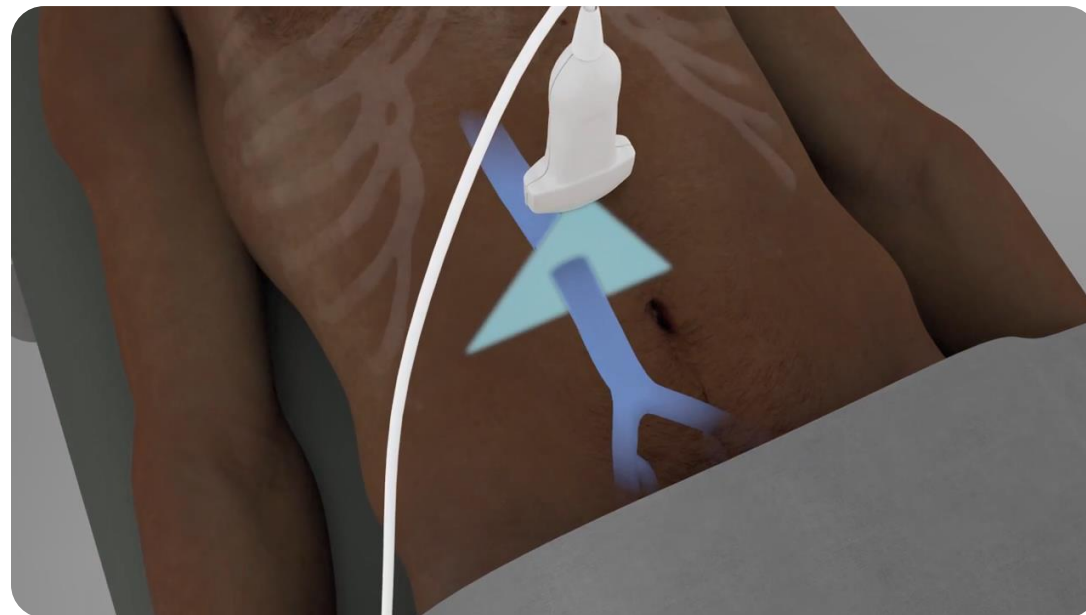
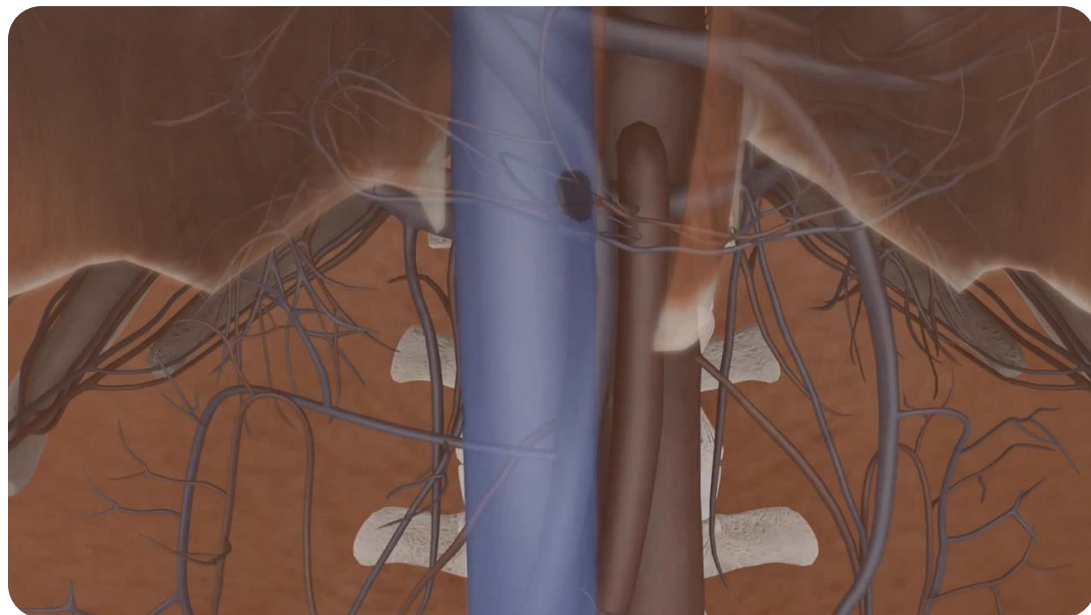
Anatómia vena cava inferior (VCI)

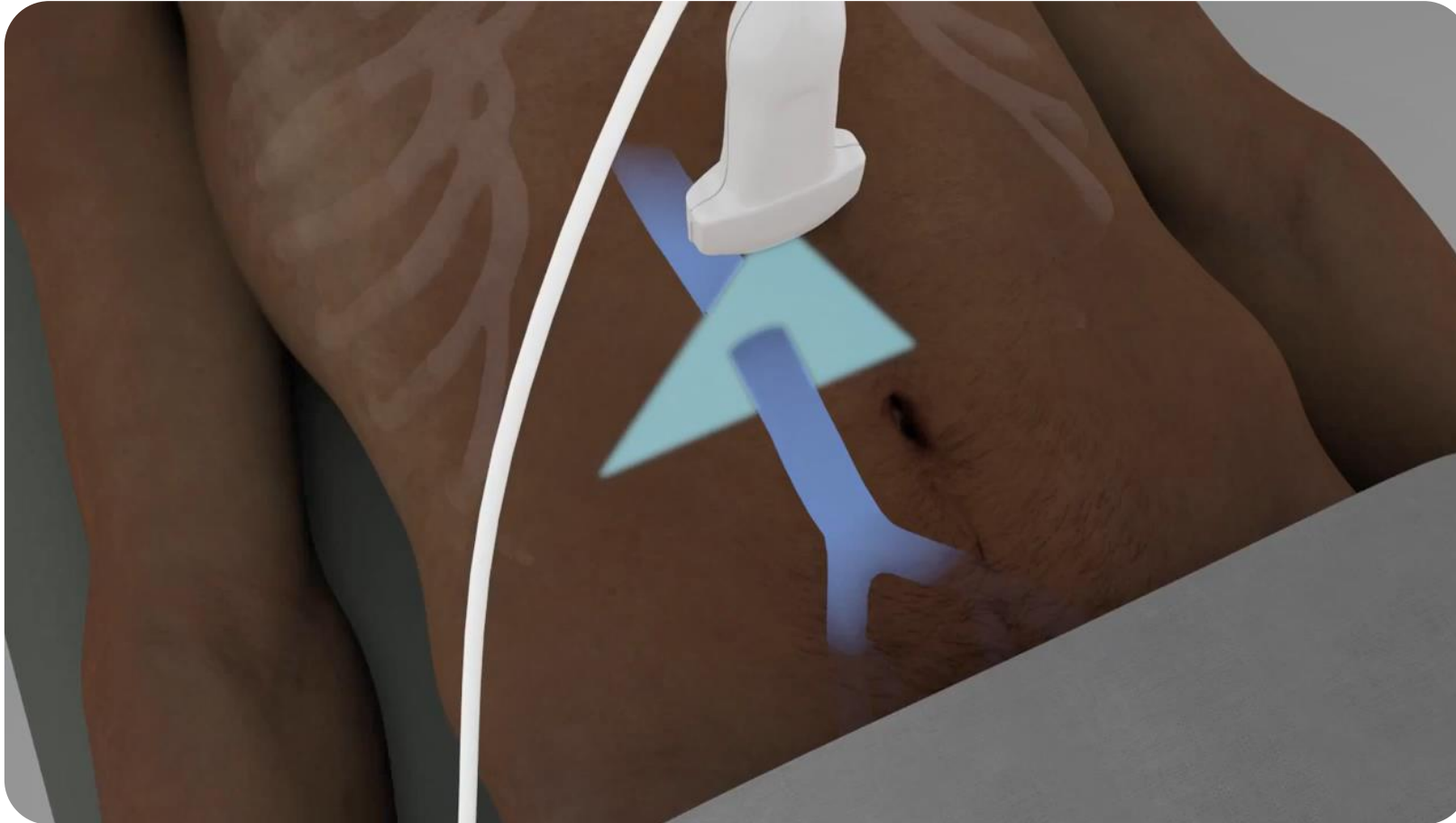
Anatómia Vena Cava Inferior (VCI) [Dolná dutá žila (DDŽ)]

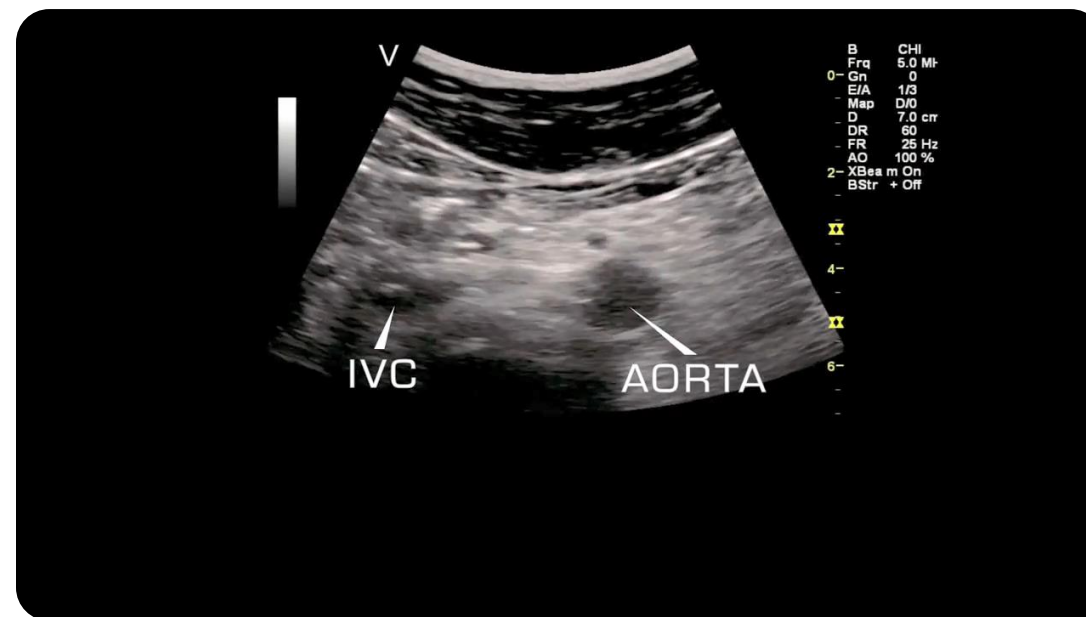
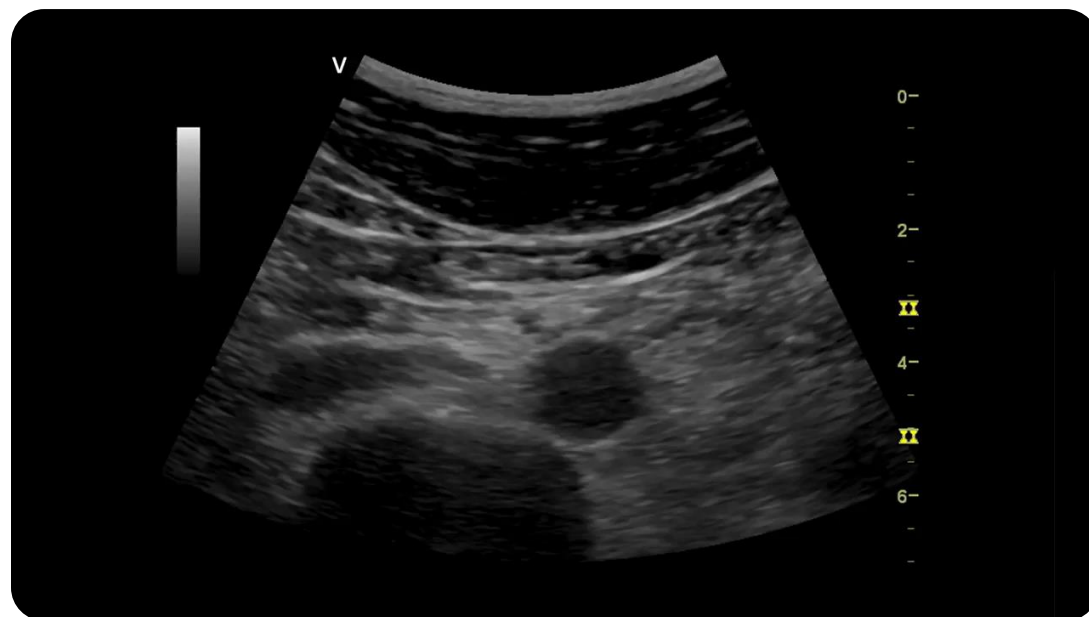
Ultrasonografické vyšetřovanie dolnej dutej žily (USG VCI – Vena Cava Inferior)

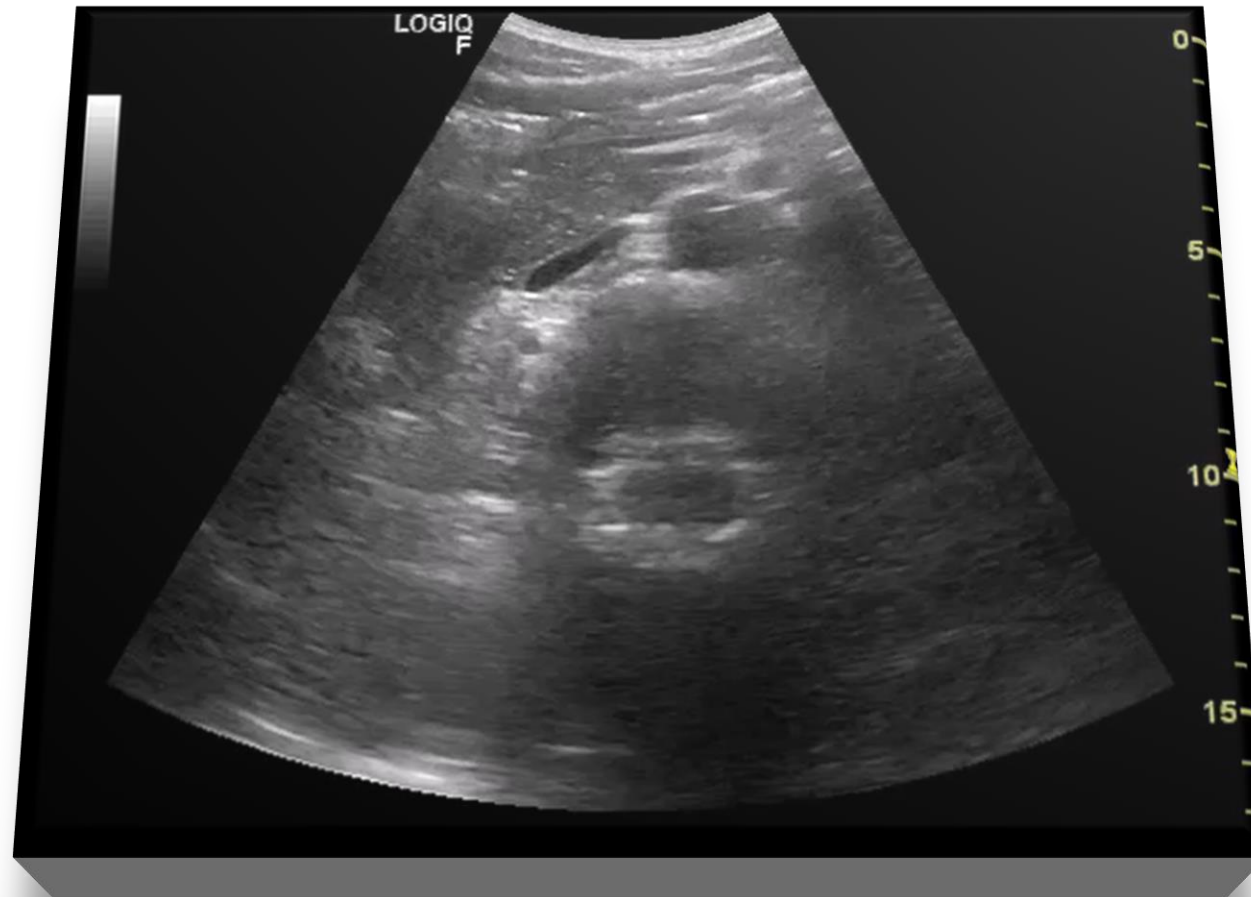
USG VCI – Transverzálna pozícia sondy

Transverzálne USG zobrazenie VCI

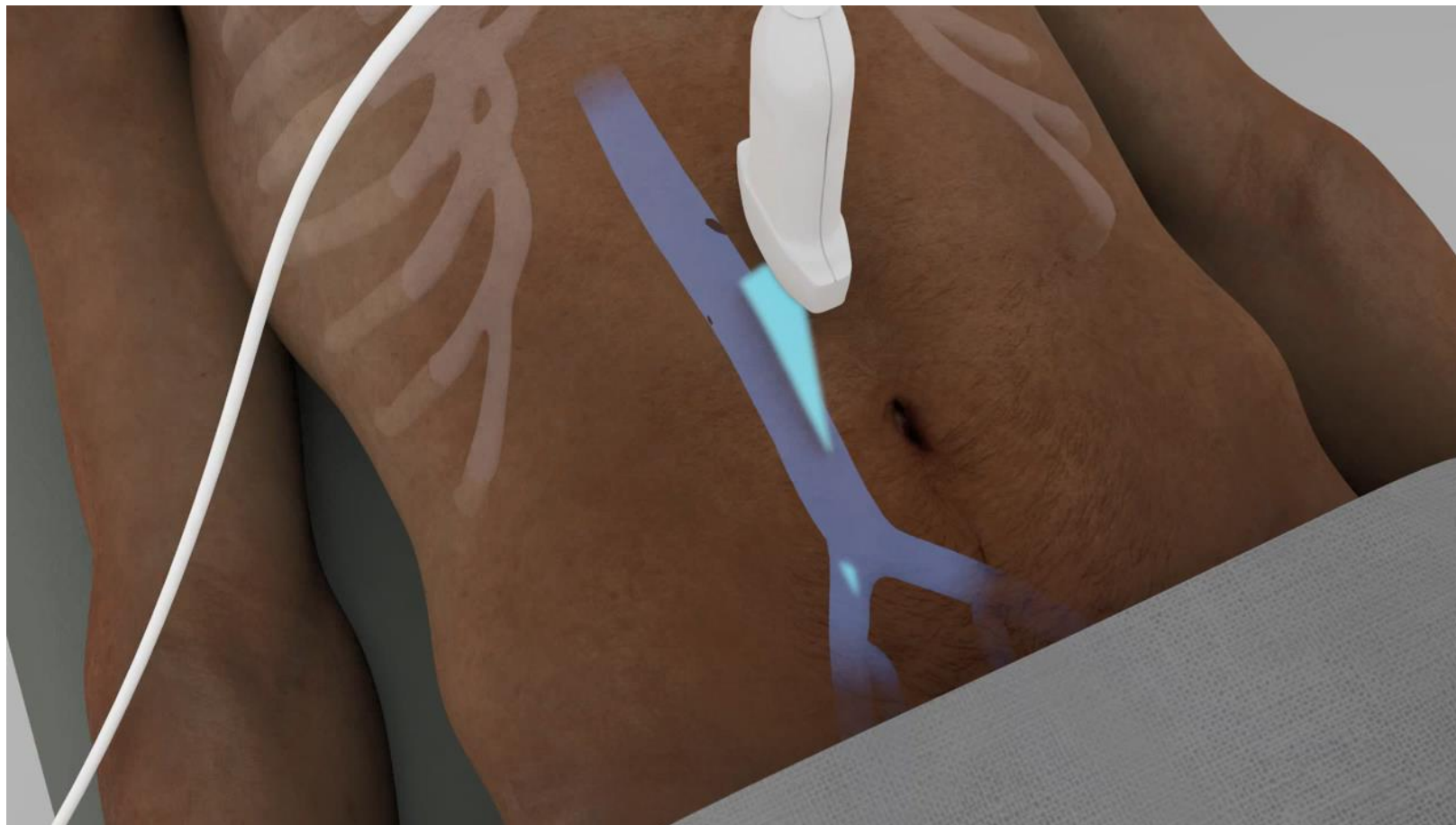

Príklad transverzálneho USG zobrazenia VCI

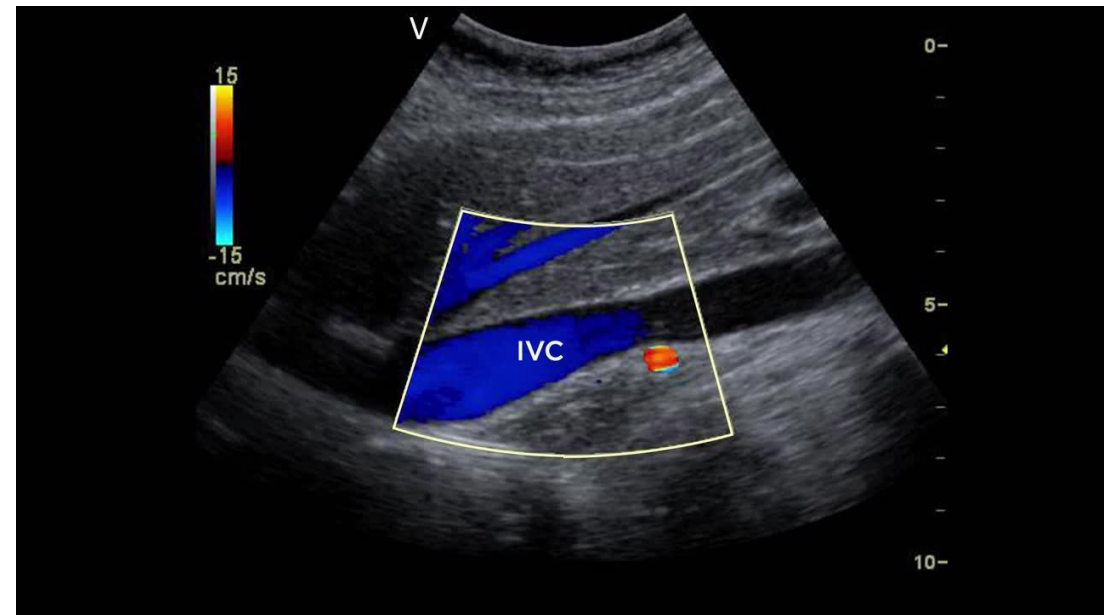
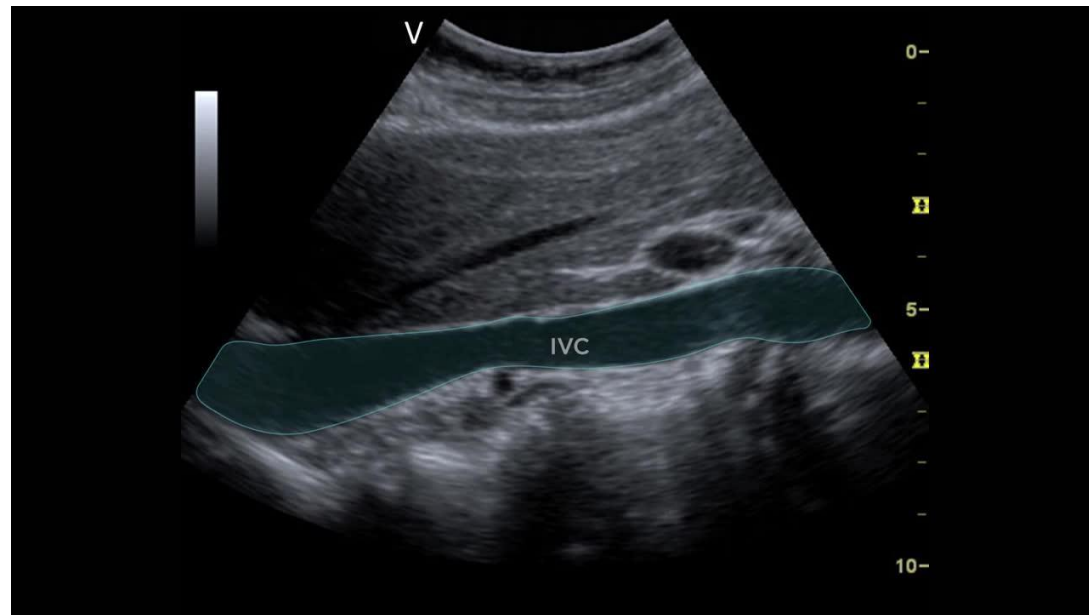

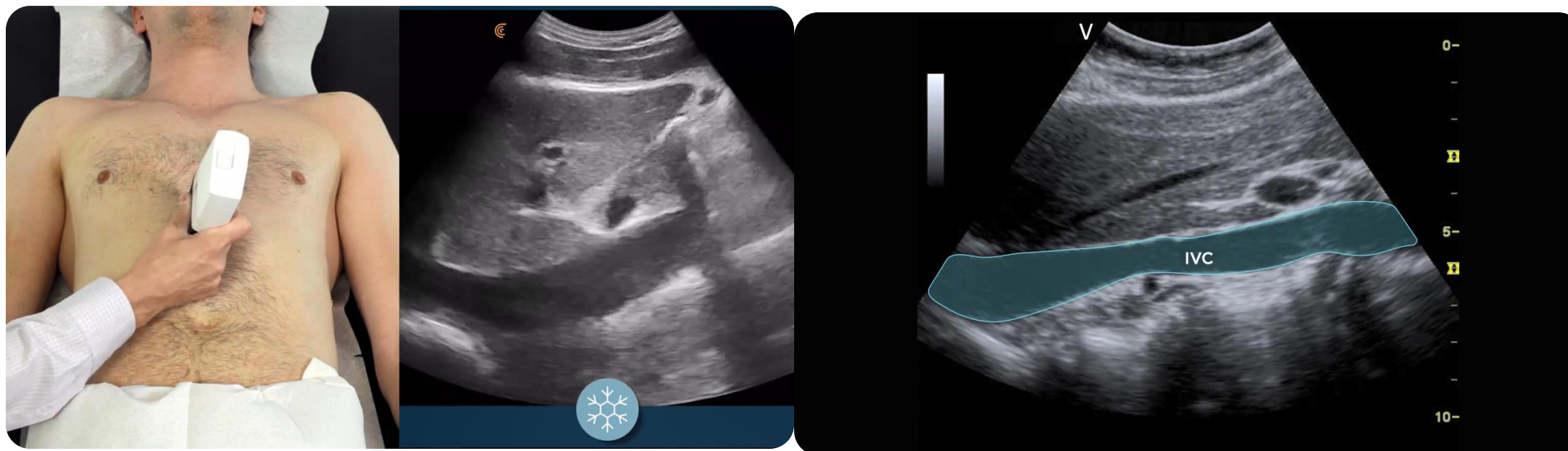
USG VCI - Longitudinálna pozícia sondy

USG zobrazenie VCI

Longitudinálne USG zobrazenie VCI

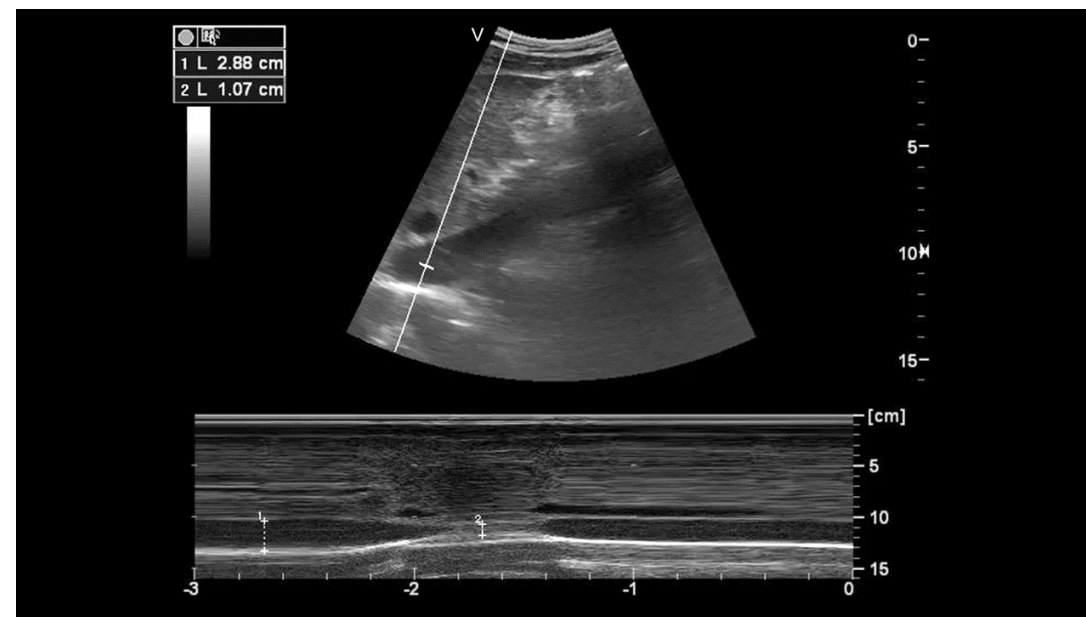
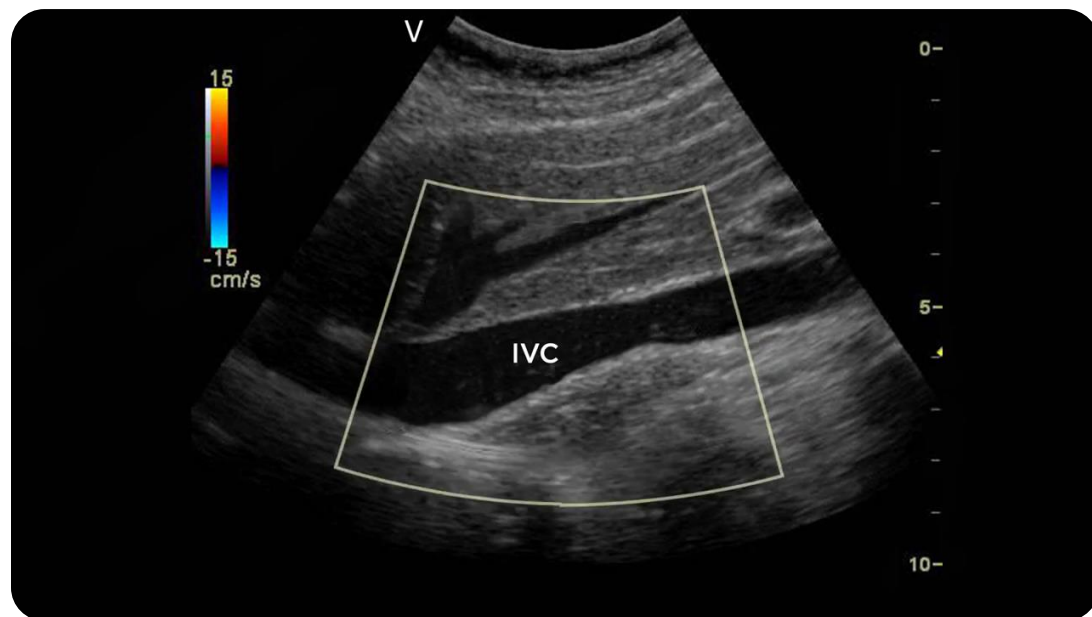

Zdroj: IVC Ultrasound | How to assess the IVC for volume status using ultrasound | Clarius Ultrasound. Clarius Mobile Health.
<https://www.youtube.com/watch?v=j5aboEF2-qo&t=1s> <https://www.youtube.com/channel/UC7qwizCNZ56DePgagixDm3w>

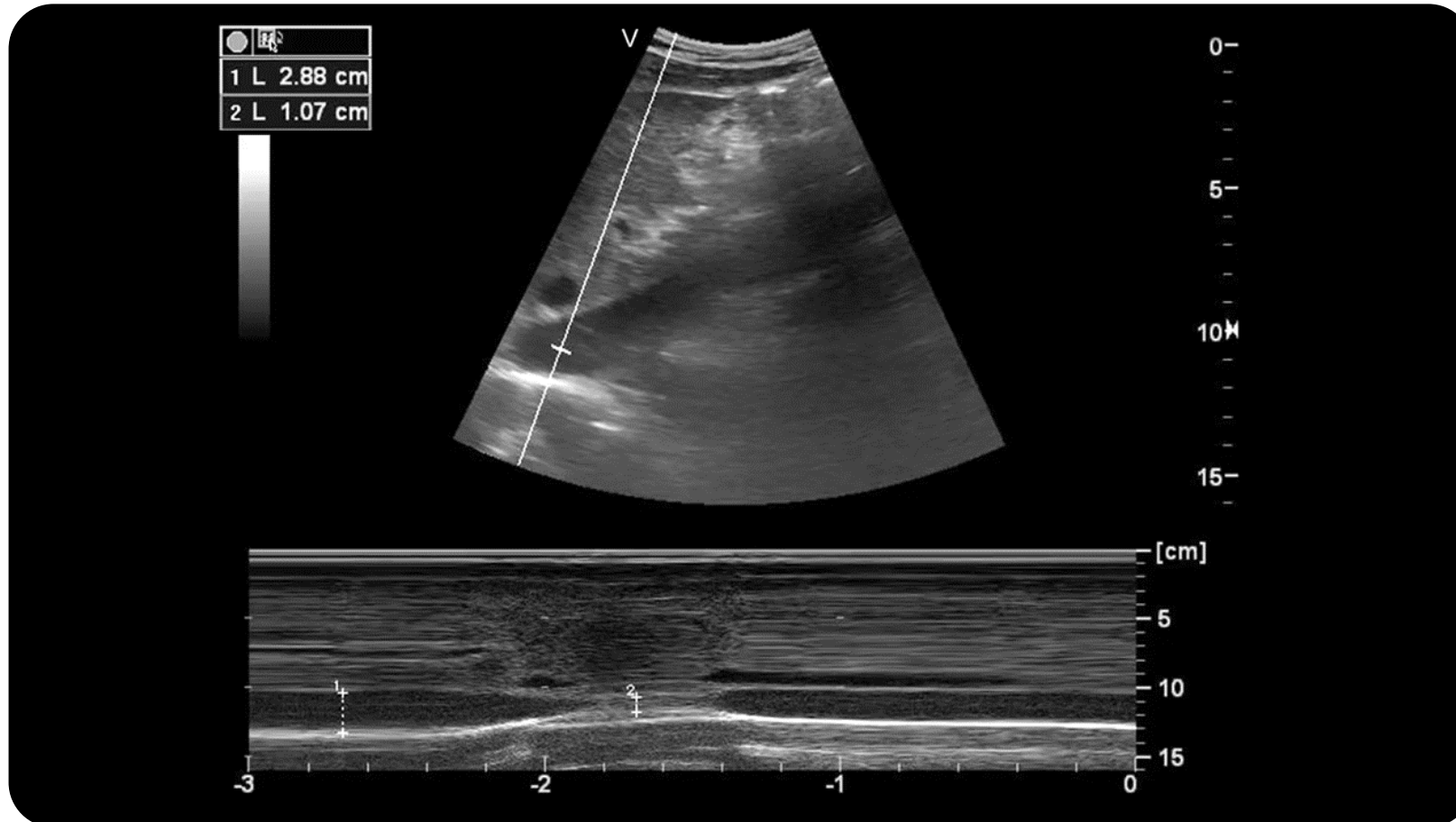
Zdroj: Ultrasound of IVC. Ultrasound at University of South Carolina School of Medicine. Na internete: <https://www.youtube.com/watch?v=Q6VIG3kv28Y&t=2s> <https://www.youtube.com/user/iusc1>

© Ľubomír Polaščin, 2020

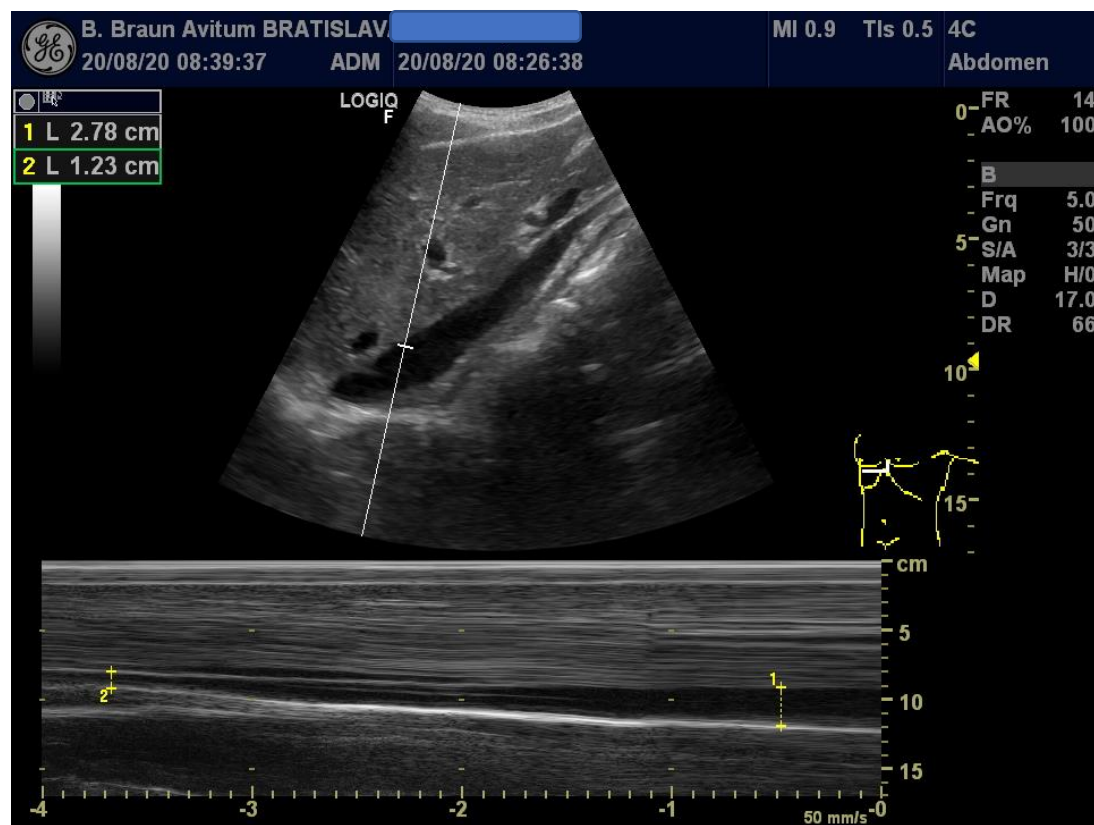
Longitudinálne USG zobrazenie VCI

Meranie priemeru/diametra dolnej dutej žily ($\emptyset$ VCI)

Príklad merania σ VCI z našej ambulancie

IVCCI

Index kolapsibility VCI IVC COLLAPSIBILITY INDEX

$$\text{IVCCI (\%)} = \frac{(\text{Max } \emptyset\text{VCI (Expírimum)} - \text{Min } \emptyset\text{VCI (Inspírimum)}) \times 100}{\text{Max } \emptyset\text{VCI}}$$

Výpočet IVCCI

Max ϕ VCI = 2,88 cm

Min ϕ VCI = 1,07 cm

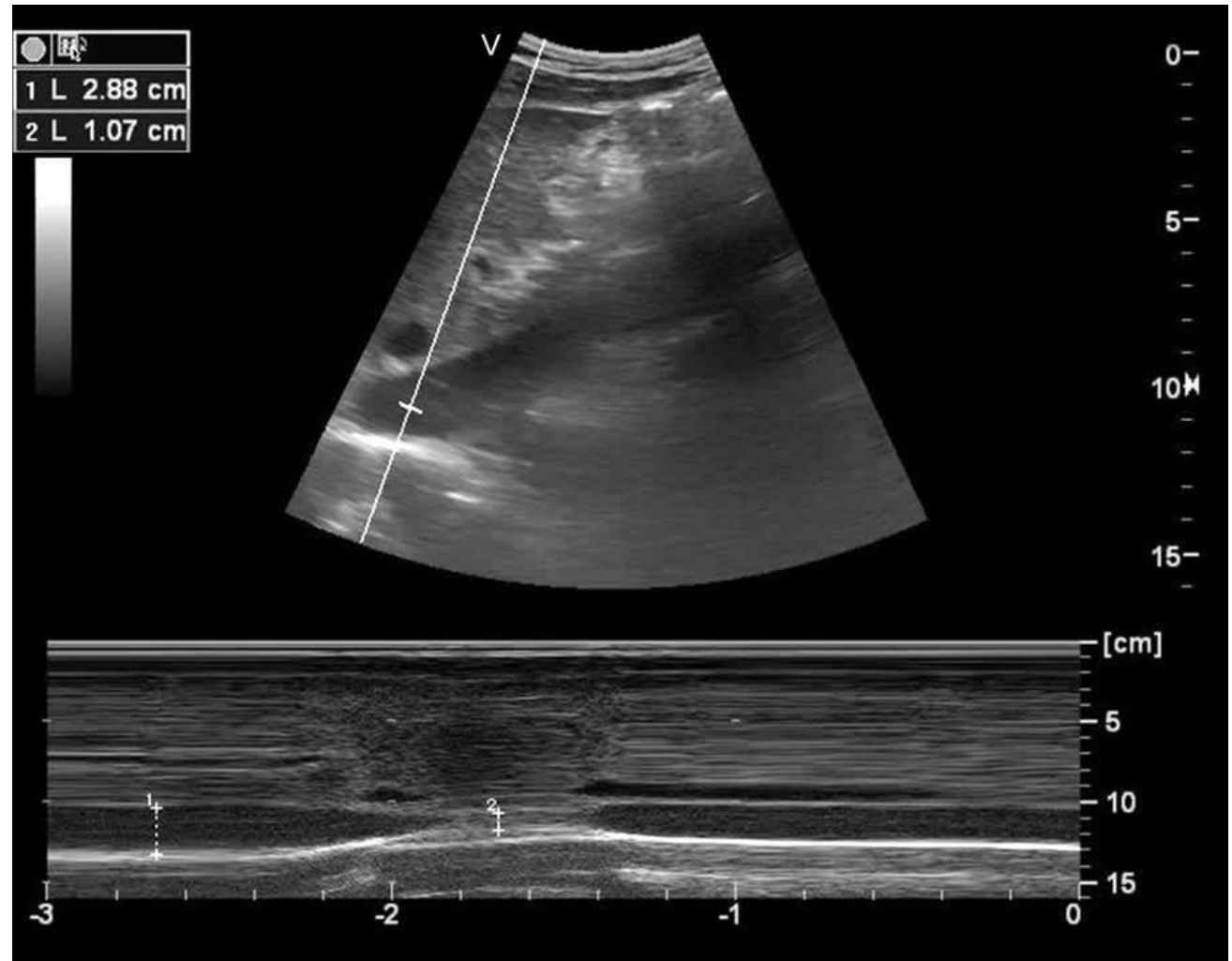
Max ϕ VCI – Min ϕ VCI = 1,81 cm

IVCCI (%)

= ((Max ϕ VCI – Min ϕ VCI) x 100) / Max ϕ VCI

(1,55 / 2,78) x 100 = **62,85 %**

62,85 %

Príklad výpočtu IVCCI z našej ambulancie

Max $\varnothing$ VCI = 2,78 cm

Min $\varnothing$ VCI = 1,23 cm

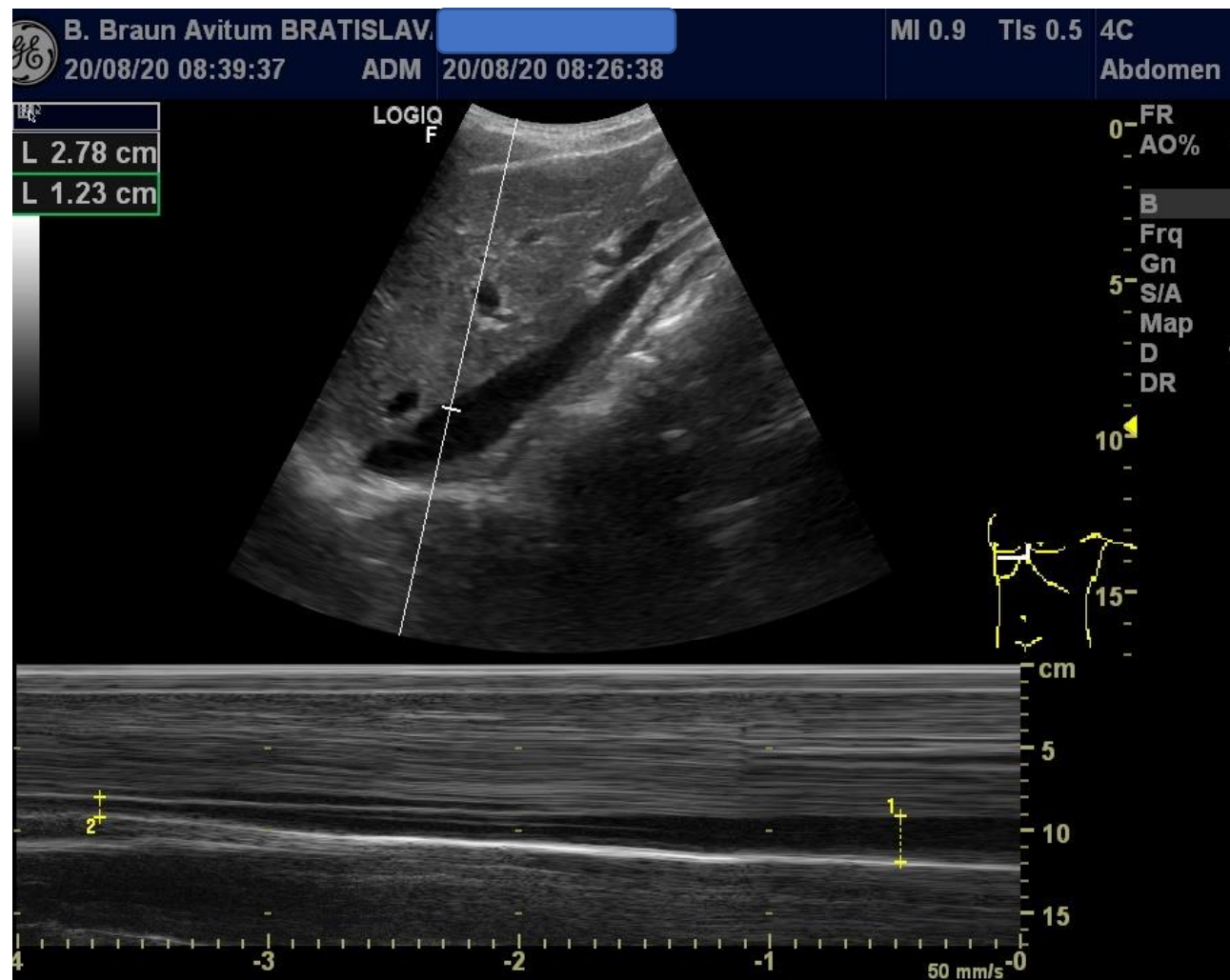
Max $\varnothing$ VCI – Min $\varnothing$ VCI = 1,55 cm

IVCCI (%)

= ((Max $\varnothing$ VCI – Min $\varnothing$ VCI) x 100) / Max $\varnothing$ VCI

(1,55 / 2,78) x 100 = **55,76 %**

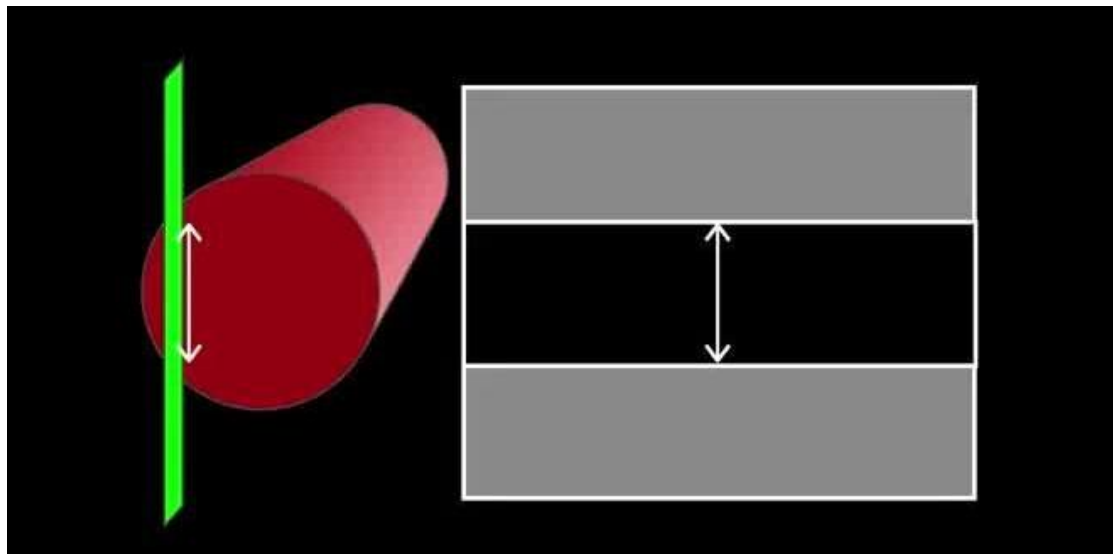
55,76 %

Vyhnuť sa skresleniu v dôsledku tzv. efektu valca („Cylinder Effect“)

USG lúč

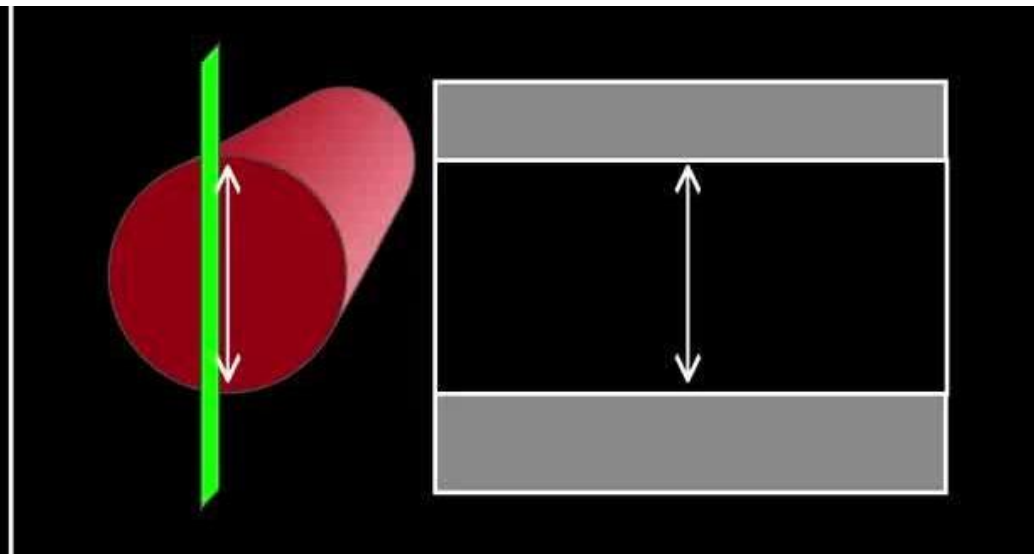
Obrazovka zobrazenia

Falošný priemer/diameter/prierez

USG lúč

Obrazovka zobrazenia

Skutočný/Správny priemer/diameter/prierez

Náležitý (adekvátny) longitudinálny prierez (pozor na efekt valca)

Centrálny venózný tlak (CVT) [Central Venous (CVP)] a VCI / IVCCI

Dospelý/á pacient/ka

Max $\varnothing$ VCI [cm]	Respiračná zmena $\varnothing$ VCI (IVCCI) [%]	Približný centrálny venózný tlak (CVT, CVP) [cm H ₂ O]
≤ 1,2	100 % (Úplne kolabovaná)	Nízky (Deplécia intravaskulárneho objemu)
< 1,3 – 1,6	> 50 %	2 – 5 (Normálny)
1,7 – 2,5	> 50 %	6 – 10 (Ľahko zvýšený)
1,5 – 2,5	< 50 %	10 – 15 (Stredne zvýšený)
> 2,5	< 50 %	15 – 20 (Značne zvýšený)
> 2,5	Bez zmeny	> 20 (Prevodnenie)

Centrálny venózný tlak (CVT) [Central Venous (CVP)] a VCI / IVCCI

Max $\varnothing$ VCI [cm]	IVCCI [%]	CVT [mmHg, cmH ₂ O]
< 1,5	100 % (Úplne kolabovaná)	0 – 5
1,5 – 2,5	> 50 %	6 – 10
1,5 – 2,5	< 50 %	11 – 15
> 2,5	< 50 %	16 – 20
> 2,5	0 % (Nekolabuje)	> 20

Stanovenie stavu hydratácie

Stav intravaskulárnej hydratácie:

- A. Intravaskulárna **dehydratácia**
  - Rýchly zánik reziduálnej diurézy.
- B. Intravaskulárna **hyperhydratácia**
  - Volumdependentná hypertenzia.
  - Kardiovaskulárne komplikácie.

Klinické vyšetrenie je len orientačné a zaťažené možnými značnými nepresnosťami.

Trikuspidálna insuficiencia.

E. C. Cheriex, K. M. L. Leunissen

Echography of the Inferior Vena Cava is a Simple and Reliable Tool for Estimation of 'Dry Weight' in Haemodialysis Patients

E. C. Cheriex, K. M. L. Leunissen, J. H. A. Janssen, J. M. V. Mooy, J. P. van Hooff

Nephrology Dialysis Transplantation, Volume 4, Issue 6, 1989, Pages 563–568, <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.ndt.a091913>

Published: 01 January 1989

Cherix – Leunissen, 1989

CI = Collapse Index = Kolapsový index

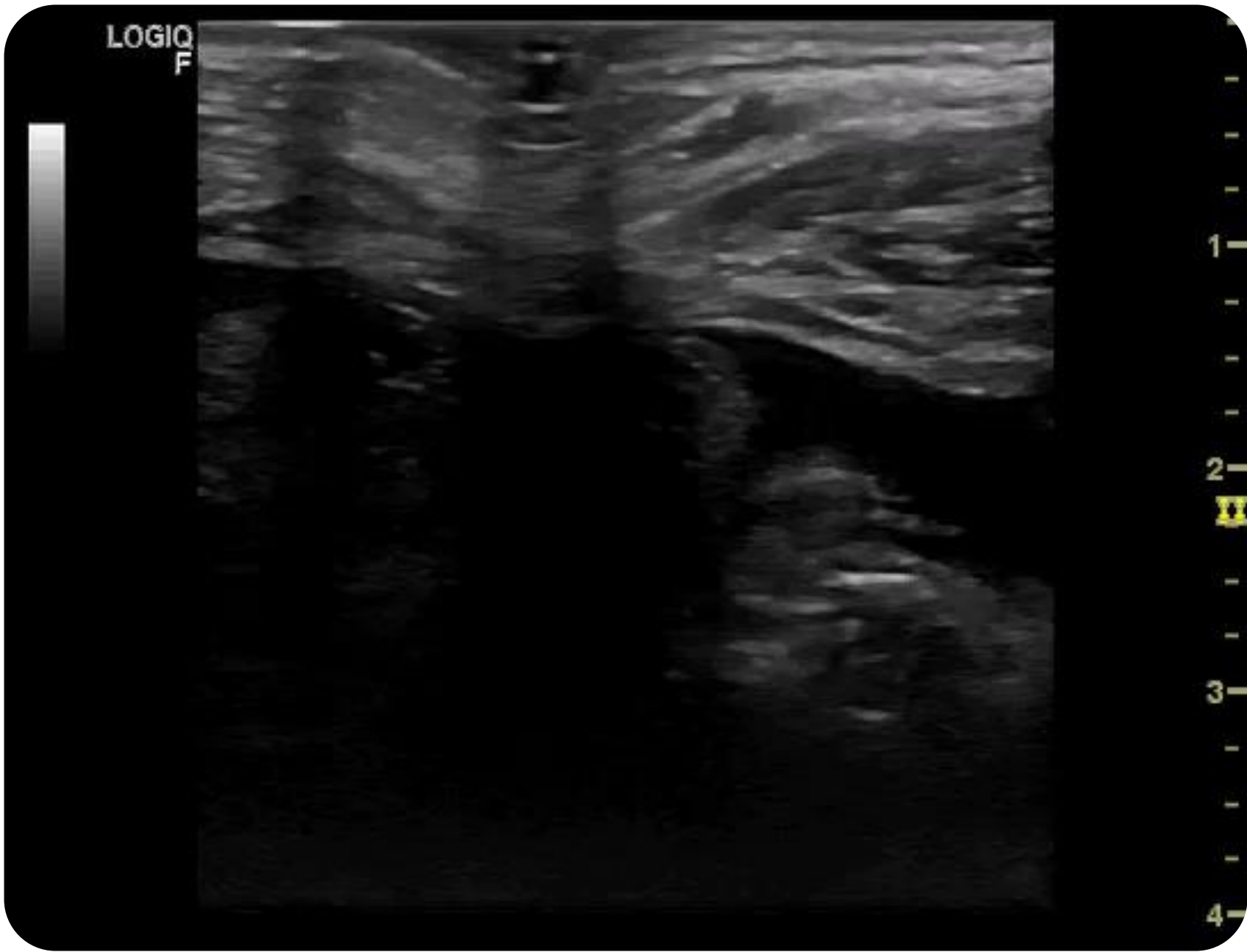
CI = 40 % - 75 % = intravaskulárna normohydratácia

VCD = Vena Cava Inferior Diameter = Priemer DDŽ v mm/m² (index priemeru v milimetroch na telesný povrch v štvorcových metroch)

<i>Stav hydratácie</i>	<i>Stredný tlak v pravej predsieni [mmHg]</i>	<i>Kolapsový index (CI) [%]</i>	<i>VCD [mm/m²]</i>
Hyperhydratácia	> 7	< 40 %	> 11,5
Dehydratácia	< 3	> 75 %	< 8

PerDiaK

(peritoneální dialyzační katéter)

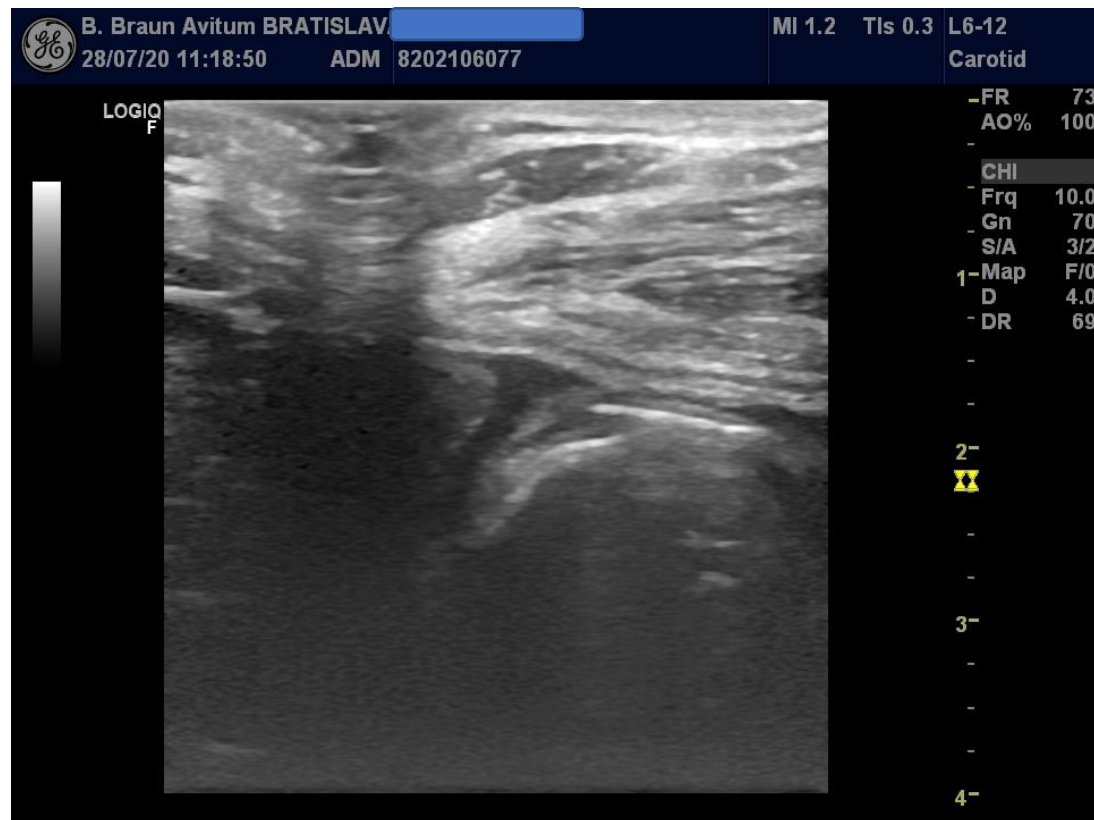

v ultrasonografickom / ultrazvukovom
zobrazení (USG, UZV)

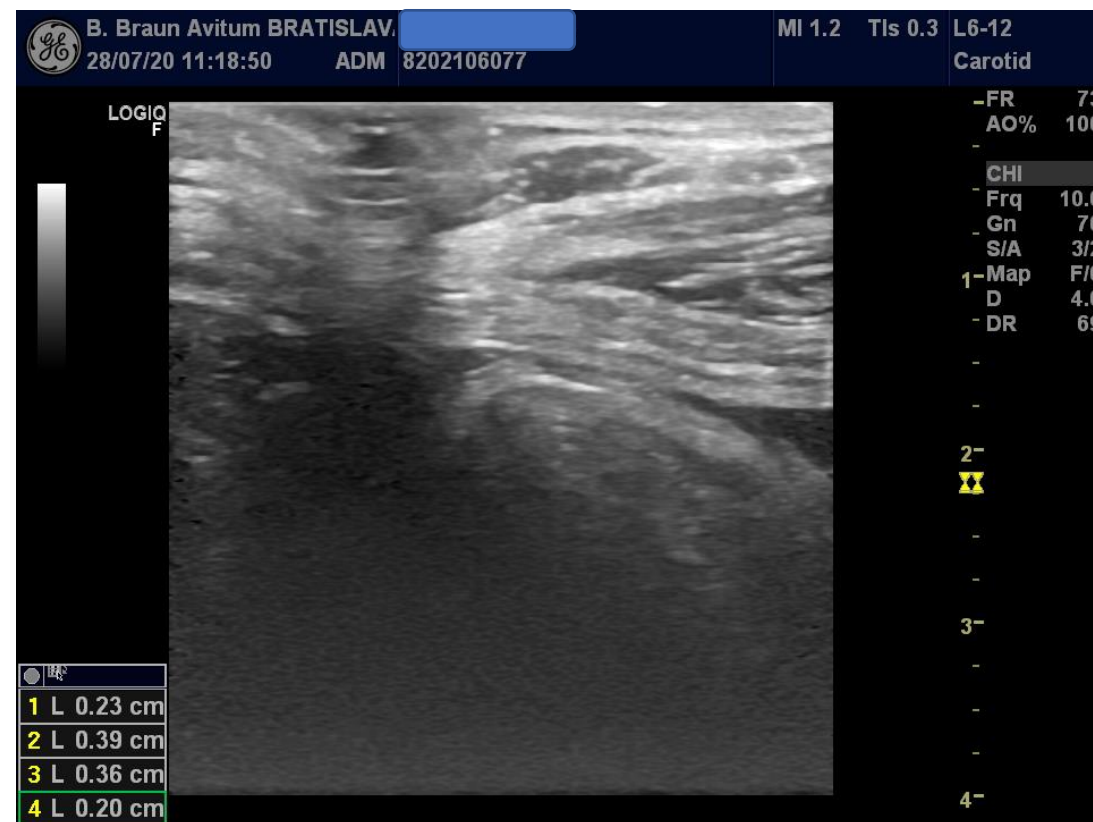
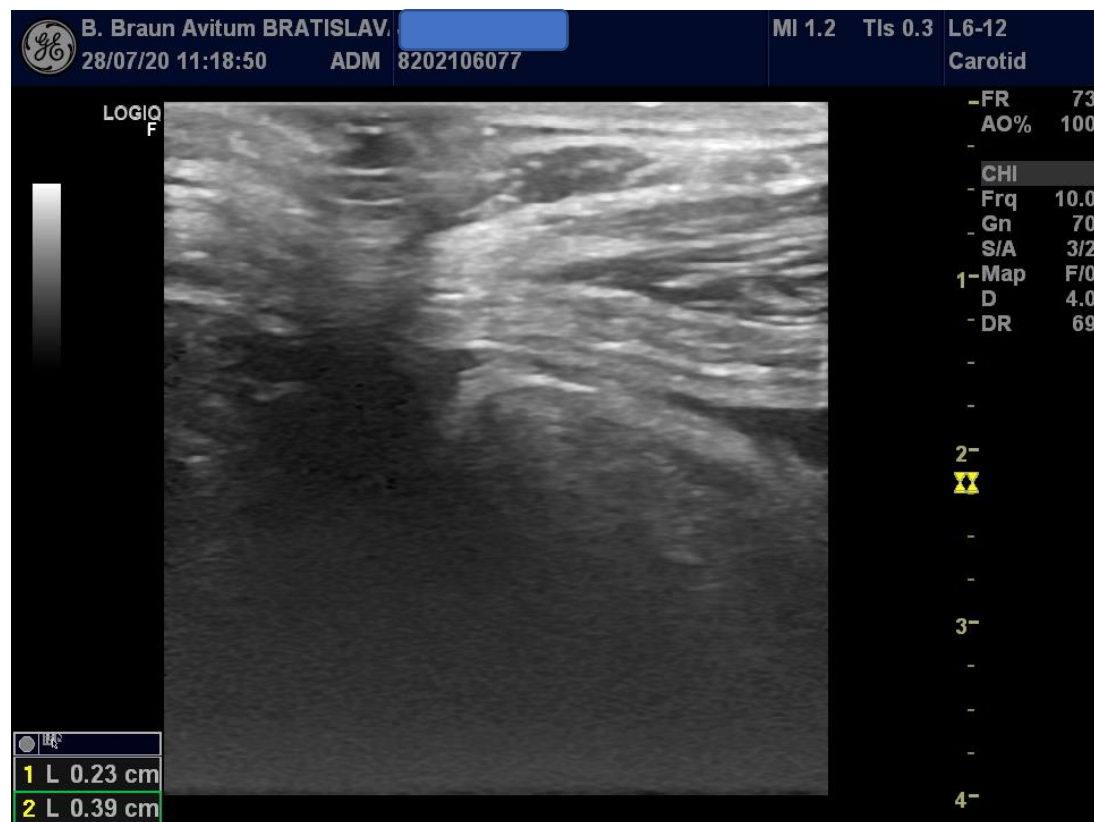
PerDiaK v ultrazvukovom zobrazení 1

(peritoneálny dialyzačný katéter v ultrasonografickom obraze)

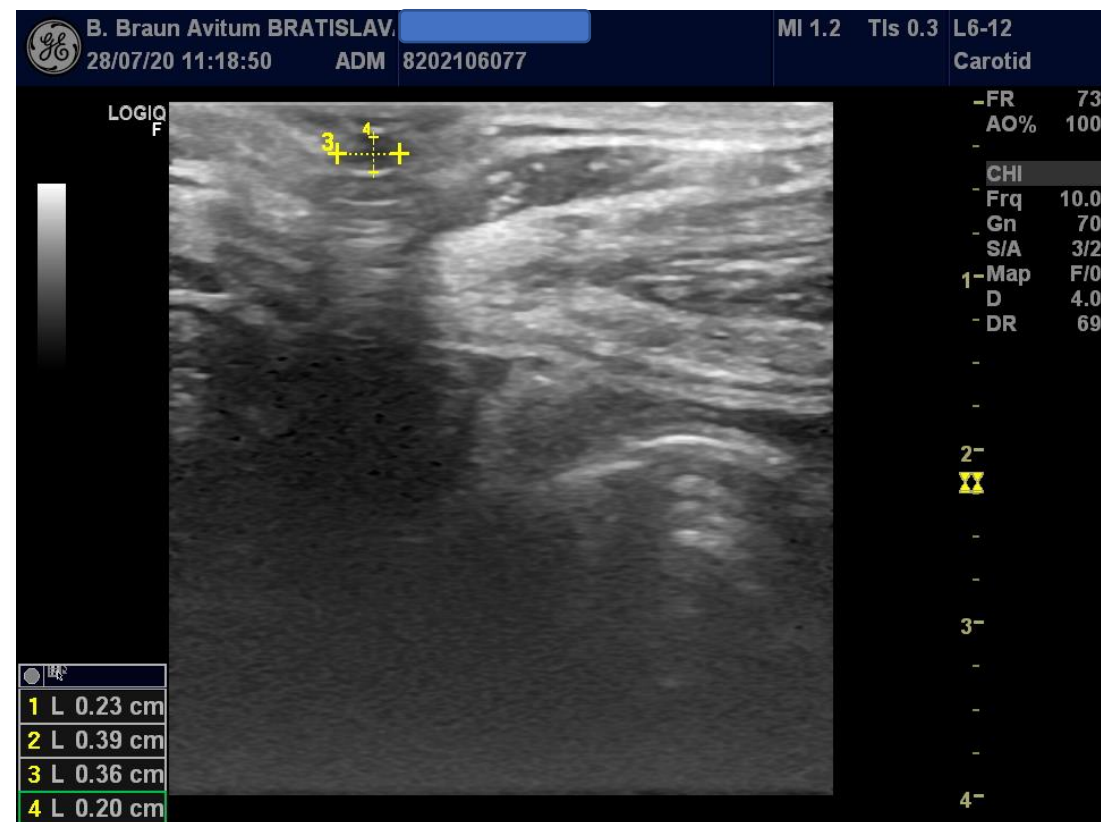
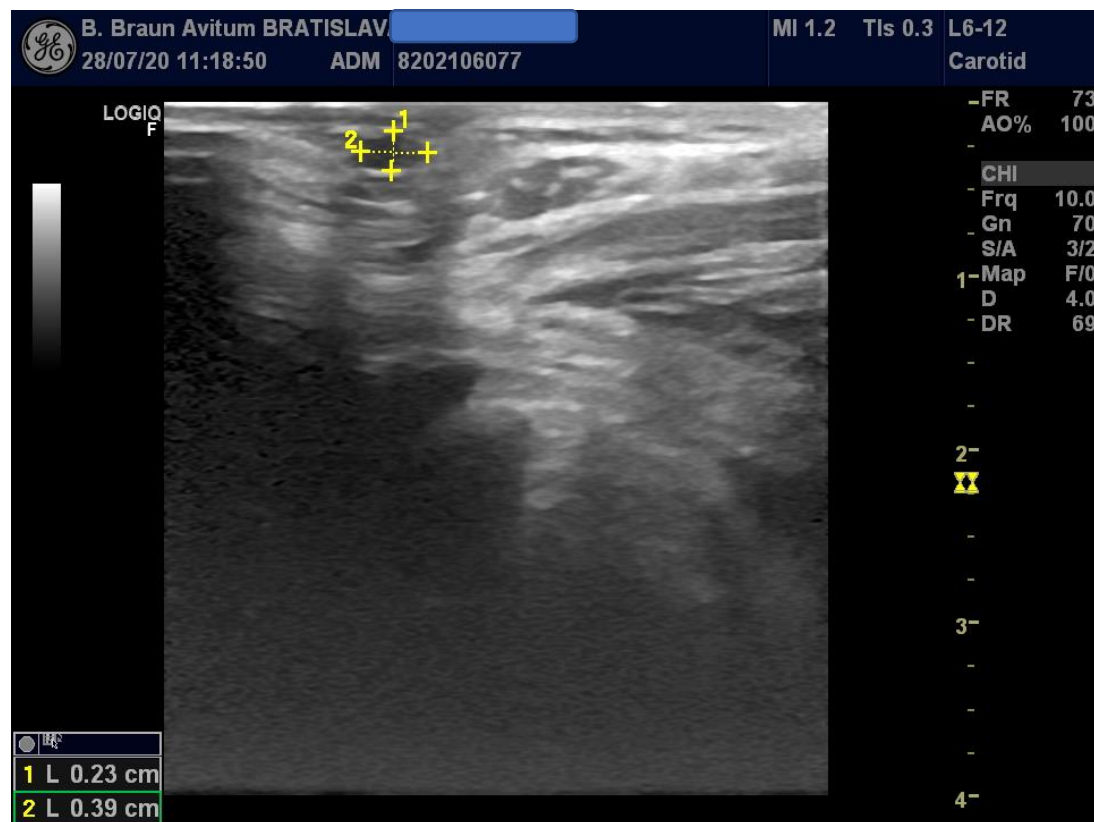

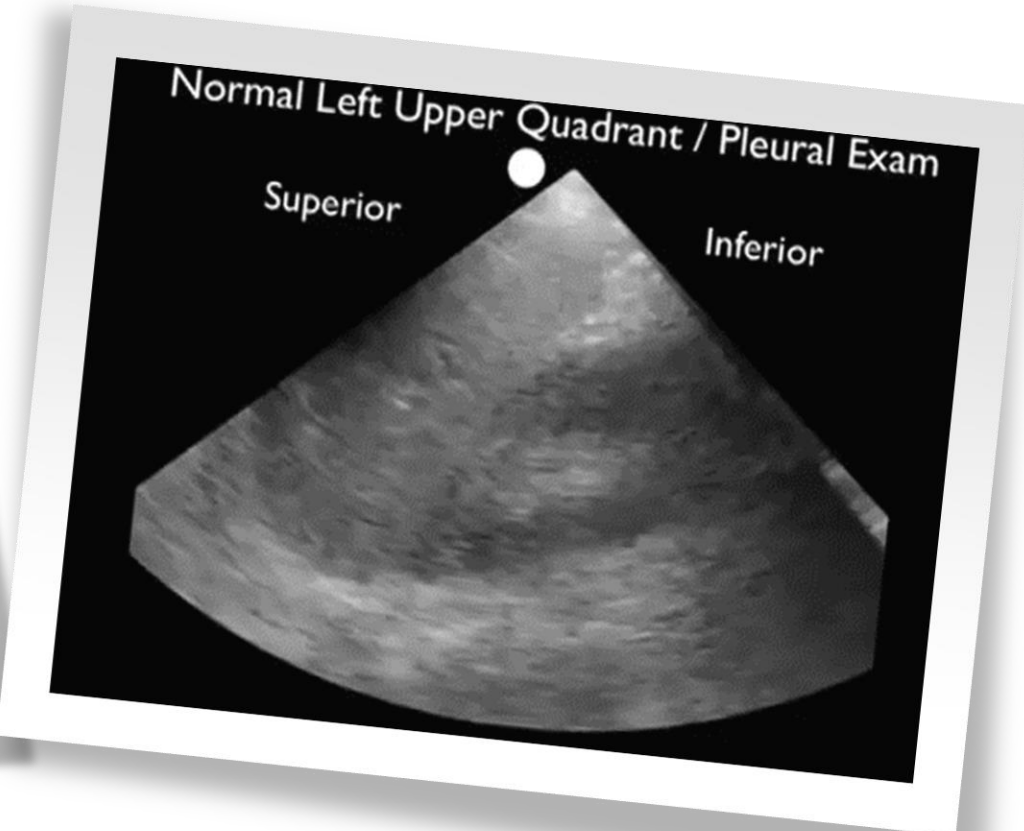
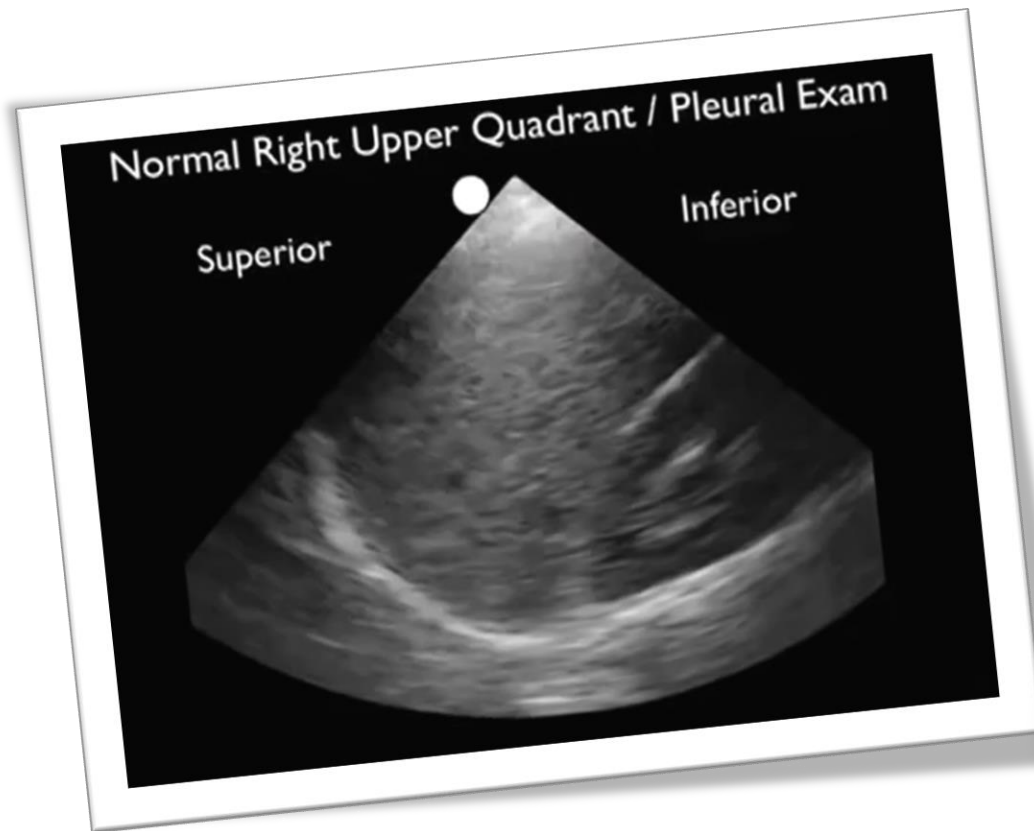
PerDiaK v ultrazvukovom zobrazení 2

(peritoneálny dialyzačný katéter v ultrasonografickom obraze)

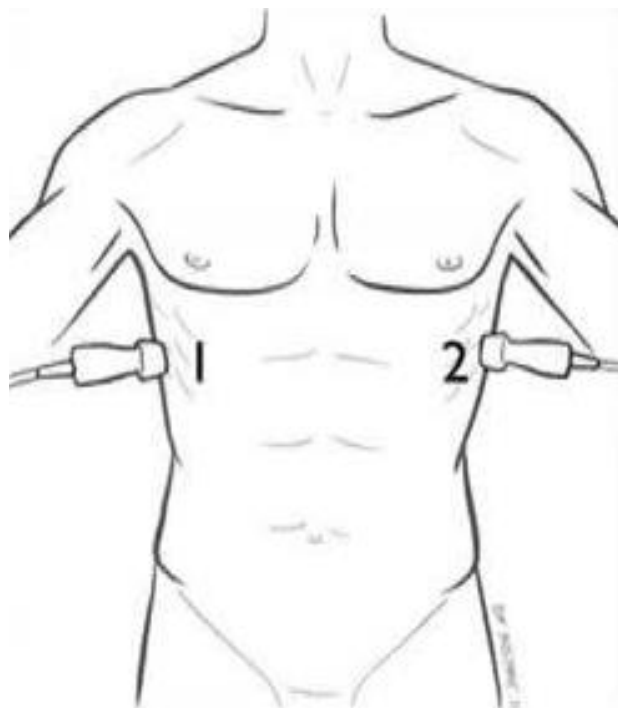
Zatlačenie na PerDiaK v USG zobrazení

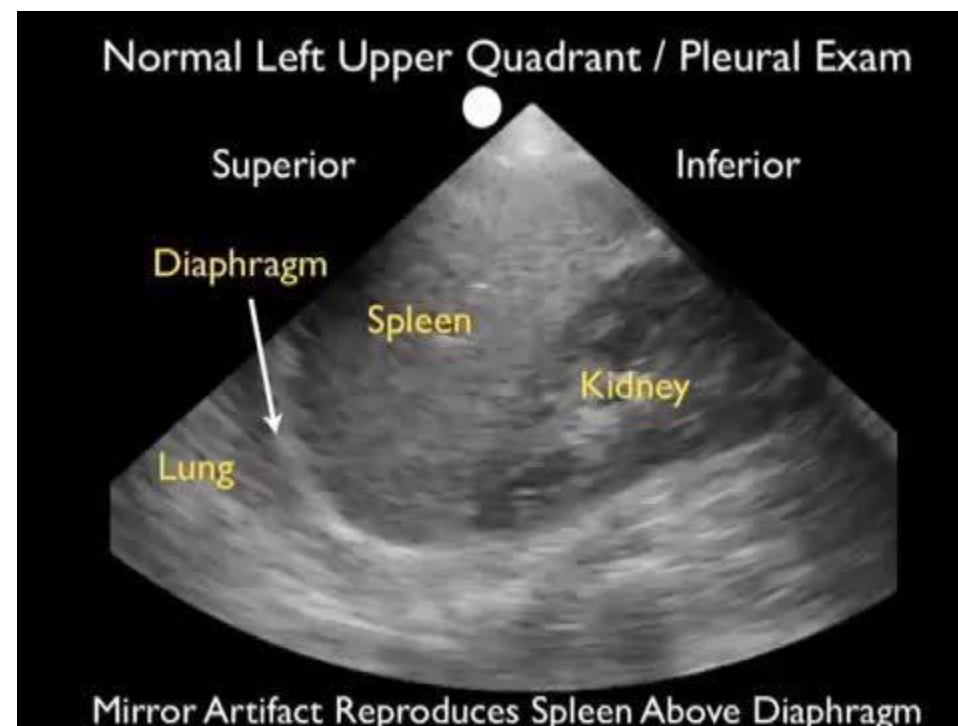
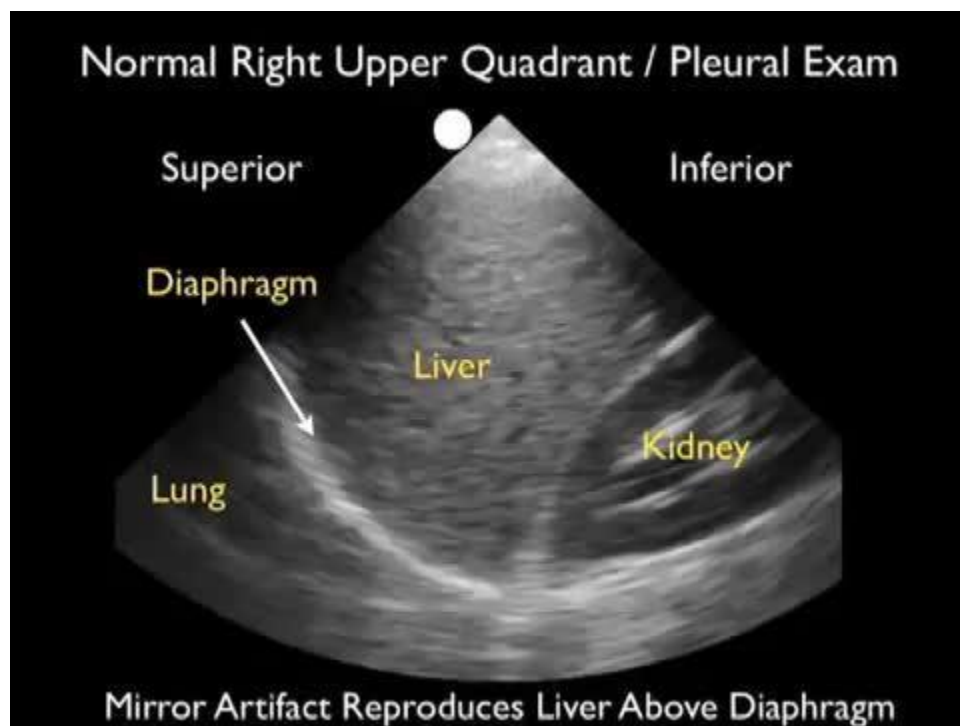

peritoneálne dialyzovaného pacienta
[PerDiaP-a]

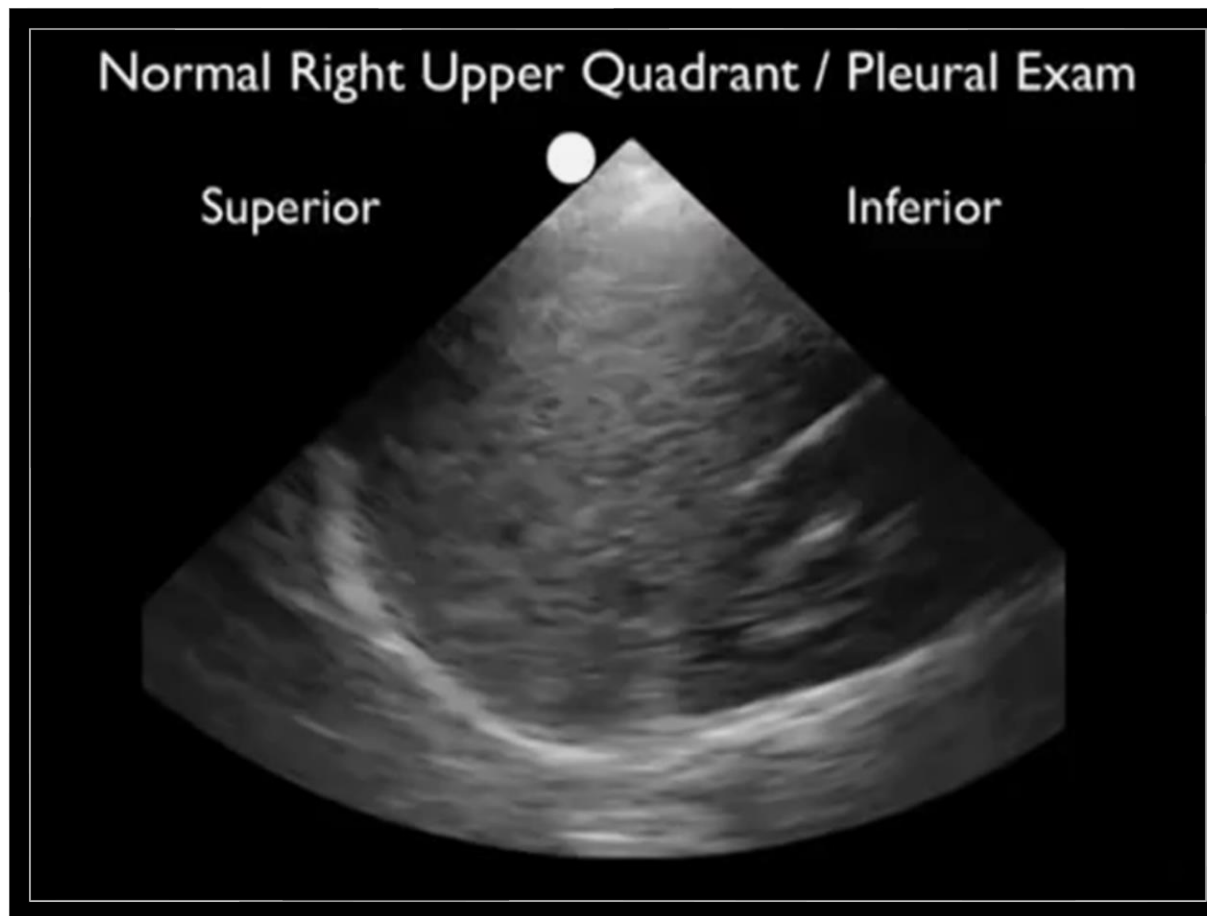
USG vyšetrenie suspektného fluidothoraxu

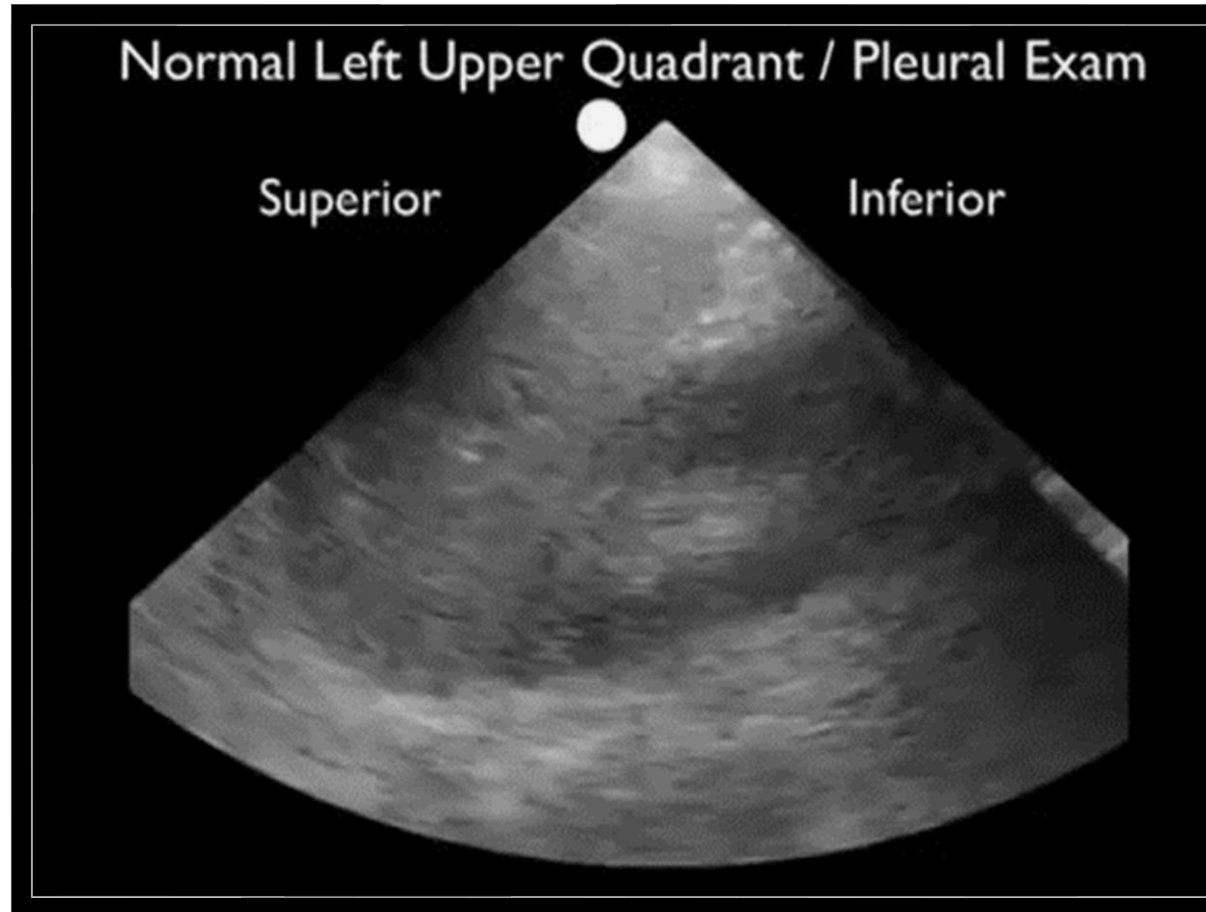
Pleurálne ultrazvukové vyšetrenie

Normální pravý horný kvadrant

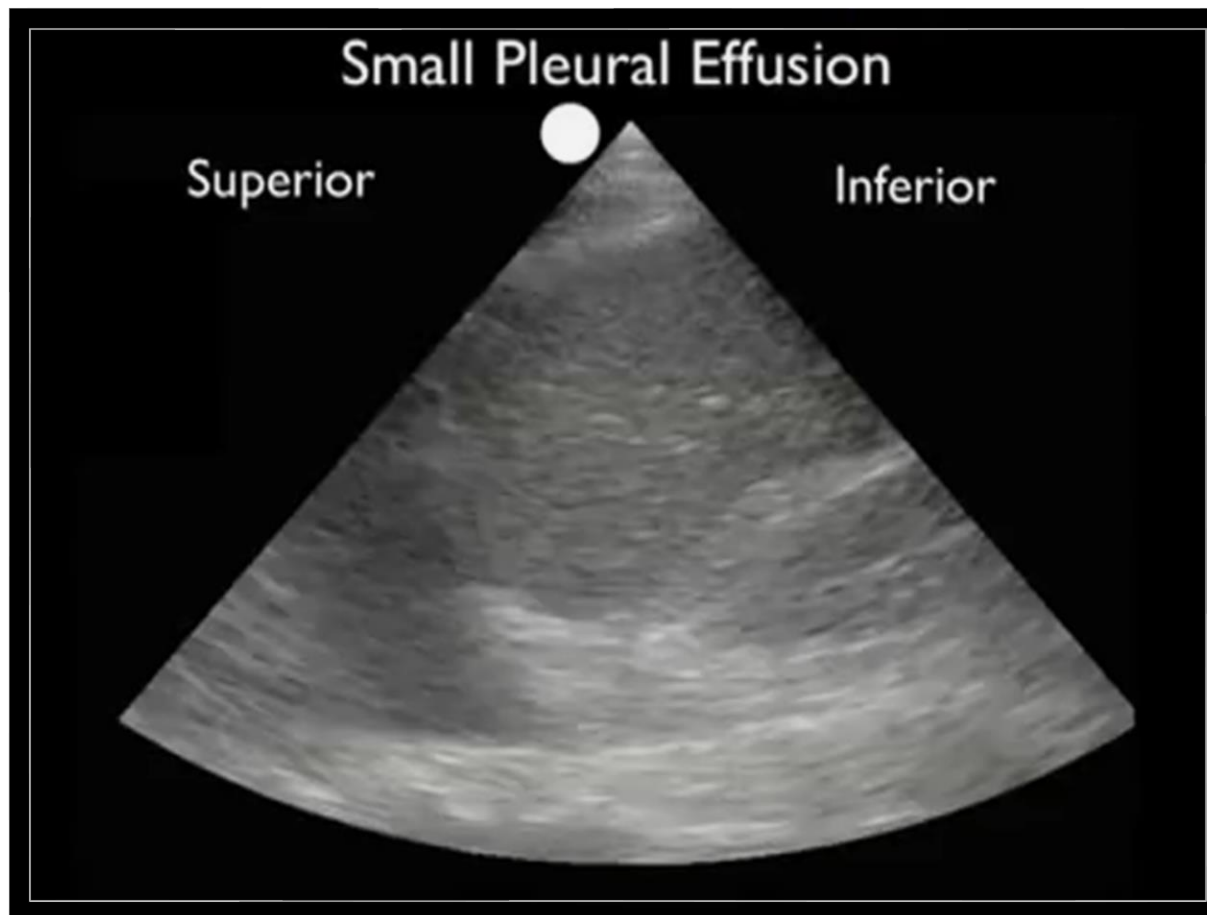

Normálny ľavý horný kvadrant

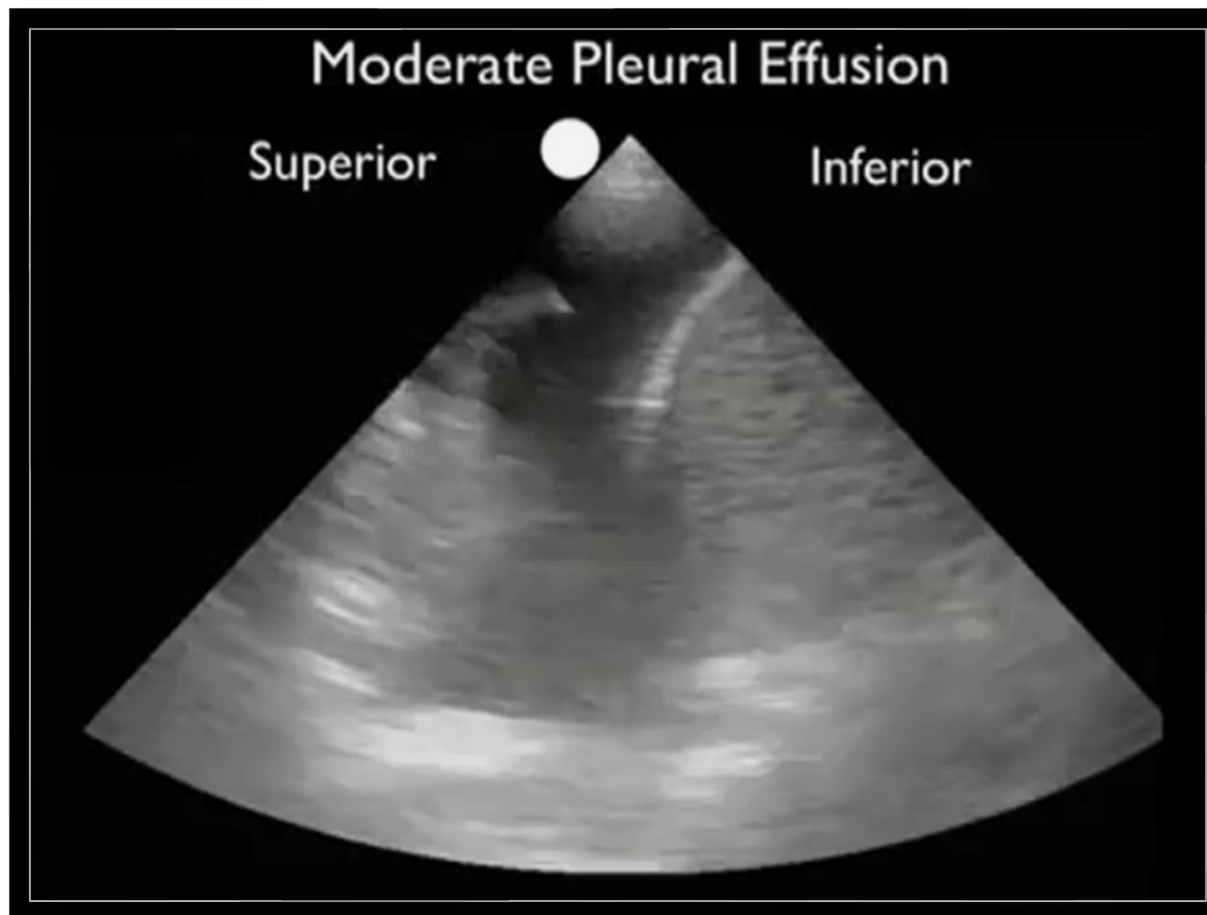

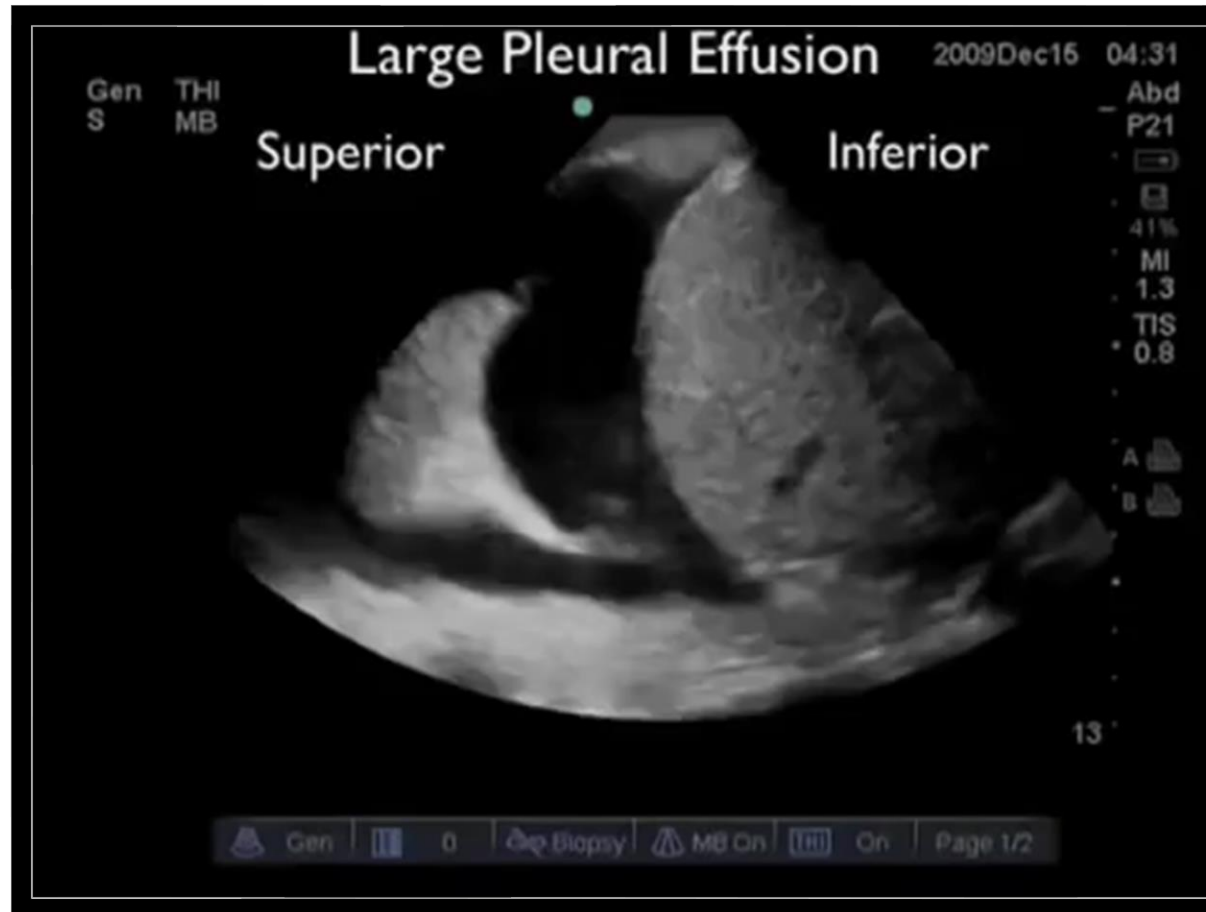
Malá pleurálna efúzia

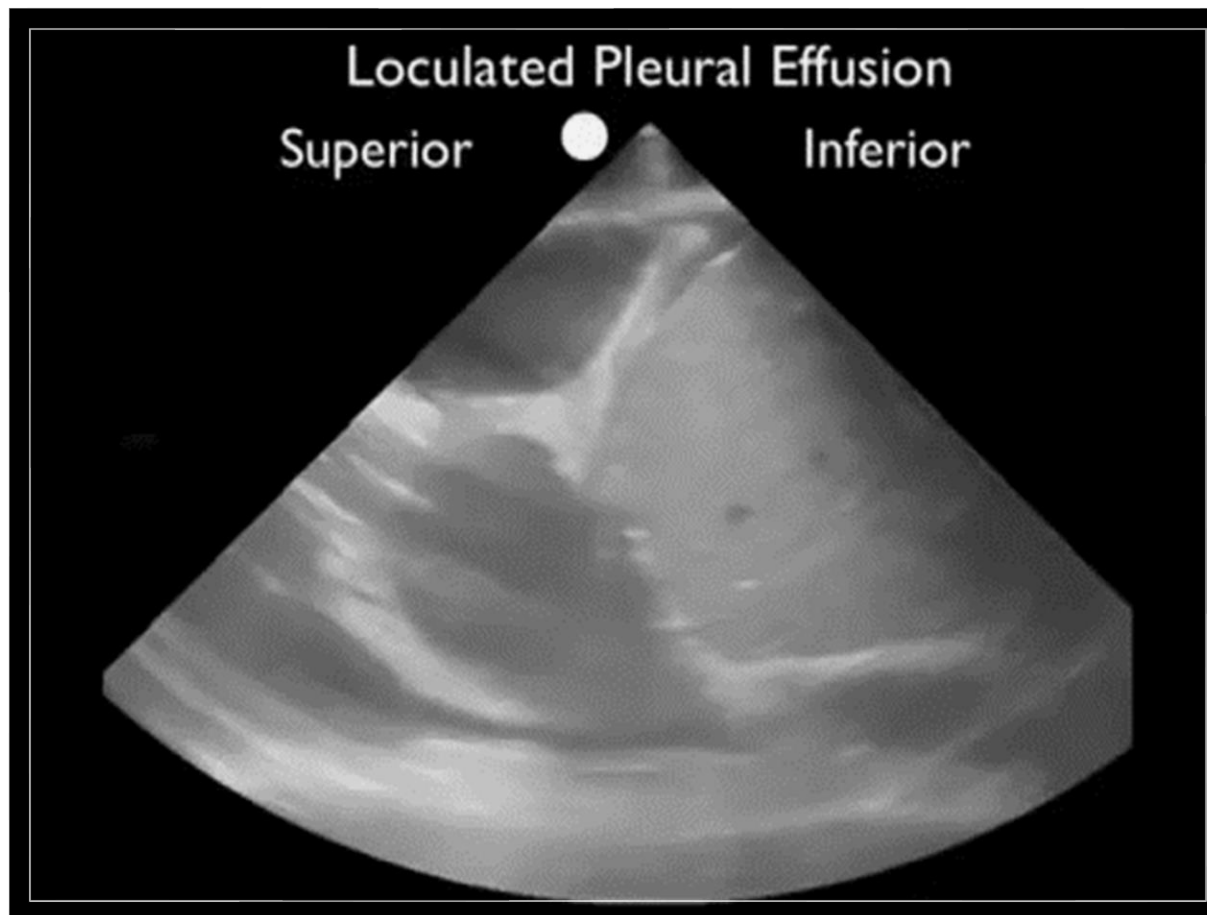
Stredne veľká pleurálna efúzia

Veľká pleurálna efúzia

Enkapsulovaná pleurálna efúzia

Rekapitulácia vyšetrovacích metód zameraných na pacientov liečených peritoneálnou dialýzou (VMPPD)

- A. Inštrumentálne vyšetrovacie metódy:
  - 1. **Meranie intraperitoneálneho tlaku.**
- B. RTG = Röntgenové vyšetrovacie metódy:
  - 1. **Natívna röntgenová snímka brucha (NSB).**
  - 2. **Natívna röntgenová snímka hrudníka.**
  - 3. **Scintigrafia.**
  - 4. **Peritoneografia.**
- C. USG = Ultrazvukové (ultrasonografické, sonografické) vyšetrovacie metódy:
  - 1. **Ultrazvukové meranie dolnej dutej žily.**
  - 2. **Ultrazvukové hodnotenie podkožného (subkutánneho) priebehu peritoneálneho dialyzačného katétra (PerDiaK-a).**
  - 3. **Ultrazvukové vyšetrenie tekutiny v pleurálnej / pohrudničnej dutine = fluidothoraxu.**

Koniec

Ďakujeme, odchádzame.